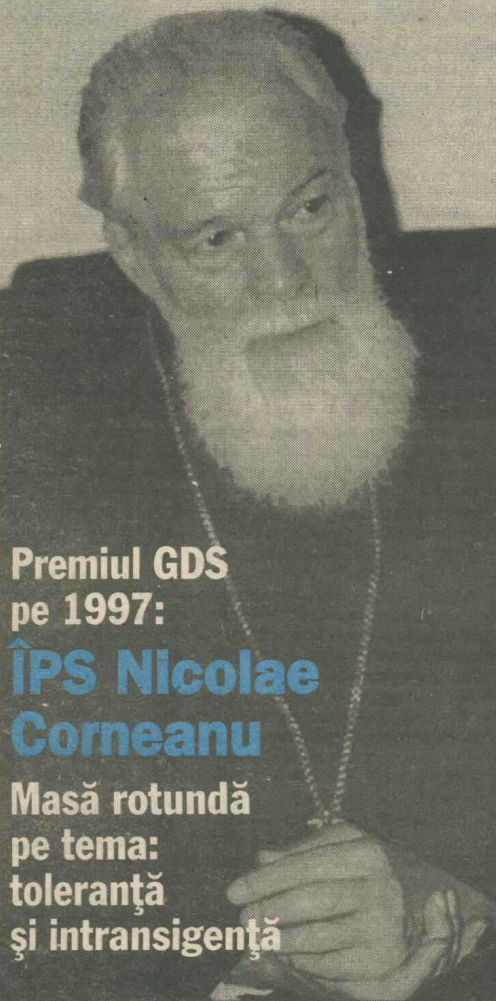

ANUL IX

Administrațiile locale din fostele țări comuniste

SUPPLEMENT GRATUIT

Premiul GDS
pe 1997:

**IPS Nicolae
Corneanu**

Masă rotundă
pe tema:
toleranță
și intransigență

pag.
10-12

INTERVIU

pag.
5

**Vlad
Roșca**

secretar de stat
pentru relația cu
Sindicatul
și Patronatul

Sănătatea femeilor în România

pag.
9

Acum aproape o jumătate de an, Gabriel Andreescu a adresat o scrisoare deschisă lui Costin Georgescu, actualul director al Serviciului Român de Informații („22”, nr.40, 1997). La acea dată, Costin Georgescu era deja în funcție, ca succesor al lui Virgil Măgureanu, tot de aproape o jumătate de an. Gabriel Andreescu dezvolta următorul argument. Deși societatea civilă s-ar fi așteptat ca schimbarea directorului SRI să conducă la o îmbunătățire semnificativă a stilului acestei instituții, acest lucru, din păcate, nu s-a putut observa. Două lucruri se pot reproșa SRI, spunea Gabriel Andreescu. Primul, că nu a făcut nimic pentru a lămurii scandalurile în care SRI a fost implicat în timpul regimului Iliescu. Al doilea, continuitatea de metode cu vechiul SRI. În special, Gabriel Andreescu denunța faptul că SRI continuă să urmărească și să supravegheze, inclusiv telefonic, anumiți activiști ai societății civile. Or, argumenta el, continuarea acestor stări de fapt, la atîta timp de la câștigarea alegerilor de către niște partide care au condamnat fără echivoc, la vremea respectivă, aceste practici abuzive, este de natură să ne pună pe gânduri. Scrisoarea lui Gabriel Andreescu a rămas fără răspuns. E greu de apreciat dacă și fără ecou. În orice caz, la nivelul vieții publice, noul director al SRI nu a găsit de cuviință să reacționeze.

Acum trei săptămâni, Dan Pavel a publicat și el o scrisoare deschisă, adresată de astă dată lui Mircea Gheordunescu, director adjunct al SRI. Conținutul scrisorii era următorul. Invitat să susțină o conferință la Institutul Național de Informații (de care răspunde, din partea SRI, chiar directorul său adjunct, Mircea Gheordunescu), Dan Pavel a putut constata, nu fără uimire, că sensul general al instrucției primite de studenții acestei instituții este pronunțat naționalist și antioccidental. Am aflat, din această scrisoare,

că studenții care se pregătesc să devină viitorii noștri ofițeri de informații sunt pregătiți de cadre didactice simpatizante ale Partidului România Mare și prietene de idei cu Gheorghe Funar, Ion Iliescu și Virgil Măgureanu. În timp ce politica noastră externă are ca obiectiv explicit integrarea euro-atlantică a României, viitoarele cadre SRI sunt formate în spirit anti-occidental, anti-american și anti-capitalist. Firește, ideologia de

H.-R. PATAPIEVICI

Preluarea pasivului

fundamental a tuturor acestor opțiuni nu putea fi alta decât naționalismul, autohtonismul și izolaționismul. Poate că ascultătorii noștri își mai amintesc de acel text publicat acum câteva luni de ziarul *Național*, sub titlul, senzațional anunțat pe prima pagină, „Țintă - Transilvania”, emanat, se spunea, de la unul din serviciile noastre secrete. În acel text, strident și prin anti-maghiarismul său, leitmotivul era avertismentul împotriva euroregiunilor, văzute ca atentate la integritatea noastră teritorială. Or, cum integrarea euroregională reprezintă politica oficială a guvernului României, dacă acel text provenea într-adevăr de la serviciile noastre secrete, rezultă atunci că serviciile secrete fac o altă politică decât cea a guvernului. Altfel spus, ele au o agendă diferită de cea exprimată prin luările oficiale de poziție ale Ro-

mâniei, ca stat. Care să fie conținutul acestei agende? Cred că aspectele negative semnalate în scrisorile lui Gabriel Andreescu și Dan Pavel aruncă o anumită lumină asupra acesteia.

În primul rînd, tăcerea actualului SRI în ce privește abuzurile fostului SRI. Oare distrugerea la Berevoiești a unor documente de arhivă, ascultările ilegale de telefoane, cazul Terasei Anda, cazul căpitanului Soare, cazul microfoanelor implantate în pereții unui sediu de partid politic, implicarea SRI în minerade, oare toate acestea nu meritau o clarificare publică? Datorită acestui trecut întunecat, pe umerii SRI apasă un pasiv deloc neglijabil. Faptul că noua conducere nu înțelege să se disocieze public de acest pasiv, punînd la dispoziția societății civile informațiile necesare clarificării acestor abuzuri, naște bănuiala că între SRI-ul condus de Virgil Măgureanu și SRI-ul condus de Costin Georgescu nu există, de fapt, nici o deosebire de obiective și de mijloace. Din păcate, atmosfera anti-occidentală și naționalistă remarcată de Dan Pavel la institutul care furnizează cadre serviciilor noastre secrete sugerează că, între actualul și fostul SRI, continuitatea pare a fi și de natură ideologică.

Cred că lipsa de reacție a Serviciului Român de Informații față de semnalările publice făcute de doi reprezentanți de marcă ai vieții noastre publice și intelectuale nu poate fi trecută cu vederea. Această lipsă de reacție trebuie să trezească, din partea noastră, a societății civile, o reacție pe măsură. Ceea ce este în joc aici nu este reputația unui funcționar de stat (întîmplătorul director al SRI): este povara de trecut întunecat a României. Lucrul împotriva căruia trebuie să protestăm este nepăsarea vicioasă cu care SRI-ul de azi înțelege să se identifice, prin solidarizare, cu pasivul Securităților care l-au precedat.

Stimată Doamnă
Gabriela Adameșteanu,

Am frunzărit mai de grabă revista „22” în mai multe rânduri, mai precis atunci când ceream presa din țară la biblioteca Centrului Cultural Românesc de la Paris și, cu mai mult răgaz, ori de câte ori mă aflu în țară. Am fost deseori surprins de modernitatea și calitatea revistei dumneavoastră, ținând seama mai ales de nivelul celorlalte medii de informare românești, cum și de mentalitățile surprinzătoare care s-au instalat în mințile oamenilor, care prelungesc, poate fără să vrea, noaptea neagră a societății țării.

Mai întâi este vorba de calitatea reală a condeilor care scriu revista, mult deasupra mediilor a ceea ce citesc de obicei. Dacă fac comparația cu alte medii occidentale, nu cred că sintetiți mai prejos. Evident, diversitatea autorilor în publicațiile occidentale este mai mare decât în cazul dumneavoastră, dar pe de altă parte se pare că intelectualitatea românească preferă sueta scrisului, chiar dacă sueta este interesantă. Nu a fost, oare, dintotdeauna, la Paris și la Viena, dar și la Budapesta și în Bucureștiul de altă dată în rădăcină tradiția cafelei ca ring al în crucișării cuvintelor și ideilor? Oricum ar fi, cuvântul „calitate” vi se potrivește. Mă refer la stil, la informație, la înțelegere, la argumentație și mai ales la poziția democratică de tip occidental. Căci aproape toți cei ce scriu la „22”, dintre care pe unii îi cunosc personal și îi stimez, se situează de regulă pe poziții modern-democratice, europene, cultivate, cu o tonalitate potolită – deși acidă – fermă, dar fără insulte.

Diversitatea autorilor vă permite totuși să reflectați perspective ale fenomenelor sociale, politice, culturale, economice din România și din lume, uneori mai bine decât în presa occidentală, care – este drept – trece în ultimul timp printr-o criză de identitate și credibilitate.

Spiritul Alianței Civice, pe care orice român care a votat cu picioarele de la Dunăre la Carpați îl admiră, este, din ferice, mereu prezent în paginile lui „22”. Și tocmai pentru că democrația nu este – cum cred unii – dictatura majorității asupra minorității, cu expresia respectului minorității acordat de majoritate, se găsește în revistă și puncte de vedere pe care nu oricine, inclusiv subsemnatul, le poate împărtăși. Mărturisesc însă că astfel de luări de poziție sunt rare, chiar dacă unele țințesc absurdul.

Mi se pare că, dacă aș rezuma rolul lui „22” în societatea românească de astăzi, aș putea spune că revista creează în primul rând repere, necondiționate de apartenența la un partid anume. Într-o societate încă dezorientată de schimbări pe care mentalitățile nu le-au urmat decât încet și incomplet, într-o societate măcinată prea mult de mizerie și grija zilei de azi și de mâine, unde orice referire la un viitor I pare basm sau – în cel mai bun caz – optimism de viitor II, dacă nu o mitologie, reperul pentru ziua de poimîine este extrem de util. Bineînțeles, poimîine se pregătește azi! Căci reperele servesc și pentru a înțelege prezentul și trecutul, ele ajută la dezlegarea șaradei faptului curent și la transformarea lui din lozincă în interpretare, în acțiune consecventă, motivată.

Chiar și unele puncte de vedere inacceptabile, pe care le publicați, mai ales la rubrica corespondenței cititorilor, sînt binevenite pentru a ne reaminti permanent că lupta dintre noi este ca un blestem al neînțelegerii și echivocului, așa cum a fost el semănat în conștiințe ani și ani de zile, cu perversă perseverență. Nașterea filtrului propriu în conștiința fiecărui individ este un proces dificil, uneori implicând autonegări, pe care nu oricine este dispus să le facă.

Pe de altă parte, împărtășesc îndepărtarea lui „22” de sfera puterii actuale, pe care a susținut-o în procesul electoral și în opțiunile anunțate ori practicate, în sensul că noul regim instalat la București trebuie ferit de otrava perierii și incitat prin critici obiective, oricît de virulente ar putea părea

acestea. Apreciez mult spiritul critic constructiv al lui „22”, în raport cu încetineala reformei economice, sociale și morale.

Eu sper în munca dumneavoastră, după cum sper în soarta națiunii noastre, pentru că martiriul ei o justifică. Dar nu cred în accelerarea timpului. Noi, ca persoane, nu vom mai exista atunci cînd societatea românească va fi evoluat pînă la o societate normală, în sens occidental. Căci întocmai ca în cazul lui Moise, țara mult promisă va fi oferită numai urmașilor. Cred însă că dacă „22” n-ar fi existat, această revistă ar fi trebuit a fi inventată, fie și numai din versurile unui poet angajat. Succes mult!

Cu deosebită stimă,

Prof. dr. D.F. Lazaroiu
Paris, 31 ianuarie 1998

Demistificare

Patru-cinți dintre cele mai prestigioase „condee” jurnalistice românești își focalizează eforturile, în ultimul număr al tot afit de prestigioase reviste „22”, în legătură cu criza politică actuală și, bineînțeles, se străduiesc, cu excepția unui refractar la aliniere, să se situeze pe o poziție cit mai „obiectivă” și-cît mai „nepartizantă”, pentru că, nu-i așa, nu doar în 1990-1991 nu era deloc „șic” a intra în partidele istorice, ci cu afit mai mult acum, în 1998.

Deși „tăria” diferită a argumentelor logice ar trebui să incline balanța într-o parte sau în alta, cei de mai sus au reușit, cu excepția celui la care ne-am referit, să repartizeze în egală măsură responsabilitatea, după principiul ridicol potrivit căruia „adevărul se află întotdeauna, la mijloc”. Or, nu trebuie să excelezi în gândire pentru a ști că, niciodată și în nici o împrejurare, părțile aflate într-o dispută nu pot fi, matematic, în aceeași măsură, îndreptățite. De aceea, orice părere prin care părțile în conflict sînt puse la același stîlp al infamiei dă cîștig de cauză celui de rea-credință.

Procedul de a-i critica pe toți și a da dreptate tuturor nu este surprinzător. Imprejurările favorabile esențiale, care au făcut posibilă crearea, consolidarea și funcționarea, cu recunoașterea internațională în Europa secolului XX a unui stat criminal, bazat pe politica declarată a exterminării unei părți din populație în urma unei trieri a potențialilor „dușmani ai clasei muncitoare”, au fost acelea ale „impărțalității” și „echidistanței” cu care s-a împărțit vinovăția între burghezii și comuniști. Decenii de-a rîndul „inteligenția” mondială, îndeosebi franceză, s-a situat „deasupra intereselor de partid” și socotindu-se în slujba dreptății, așa cum apărea ea prin manipularea informațiilor, a pus pe picior de egalitate victimei și călăii.

Țara noastră nu a făcut excepție de la această regulă timp de mai multe decenii, prelungindu-i credibilitatea pînă în zilele noastre. Văzută la suprafață și cu superficialitatea intrată în obișnuință, criza actuală, determinată de niște orgolii individuale, poate fi depășită în deplin consens, cu sacrificii minore, mai ales dacă este vorba de schimbarea unui om, fie el și prim-ministru, urmînd ca lumea în care ne reprezentăm să se obișnuiască cu altul. Desigur că sînt numeroase împrejurările în care domnul Victor Ciiorbea ar putea înlocui să mai fie prim-ministru, inclusiv din motive de sănătate, fără a exista pericolul ca România să rămînă neguvernată.

O succesiune de exerciții logice, la care vom apela, demonstrează însă că, în discuție nu este vorba de persoana sa și nici măcar aceea a funcției de prim-ministru, ci de evoluția unor acțiuni ale Partidului Democrat către un scop major, deliberat. Nu este vorba că PNȚCD „nu-l vrea ca prim-ministru decât pe Victor Ciiorbea” (am citat pe domnul N.C. Munteanu), ci de faptul că acest partid și, în fapt, CDR, socotește coresponsabilă prestația acestuia, ceea ce înseamnă că, în cazul în care va renunța la el, va apela la un prim-ministru care să-și exercite atribuțiile în același fel.

Aceeași logică poate fi folosită și din punctul de vedere al PD, care nu ar avea nimic de cîștigat dacă un alt prim-ministru, numit tot de către CDR, ar promova o guvernare identică cu cea a predecesorului său. Actualului prim-ministru nici măcar nu i se reproșează niște abateri personale de ordin moral sau al incorectitudinii, singura vină invocată fiind aceea de a ține ședințele „prea lungi” și de a nu fi promovat, și la guvern, traiul pe vătrai și vacanțele interminabile, ca la parlament. Este evident de aceea, pentru orice om cu posibilități minime de discernămint, că PD se află în poziție cu scopurile guvernării CDR și nu cu executantul acestor scopuri, care este guvernul. De ce, în această situație, PD evită să se răfuiească cu CDR este de acum un lucru arhicunoscut în practica diversionistă inspirată din tactica și strategia militară.

Orice mic comandant militar, începînd cu sergentul din fruntea grupeii de pușcași, știe după primele zile de ieșire la cîmpul de instrucție că un atac împotriva adversarului nu se dă „berbecește”. Că este de domeniul înțelegerii elementare ca un dispozitiv inamic să fie atacat pe direcția cea mai vulnerabilă, de regulă la intervalele de la limitele elementelor componente de dispozitiv. Nimeni nu-și propune să-l distrugă pe inamic din primele acțiuni. El trebuie mai întâi surprins, derutat, manevrat, învîluit și înfrînt, chiar dacă o parte din forțele sale încercuite sînt intacte. Ele vor fi distruse ulterior.

Un atac al PD, pentru distrugerea CDR, scop pentru care s-a plasat, printr-un truc, în înțelegere cu partenerii săi de acum șase ani, în interiorul opoziției de atunci, pentru a o avea sub control, în cazul previzibil, al venirii la putere, ar fi un atac ineficient. Guvernul este elementul de dispozitiv cel mai vulnerabil al actualei puteri și el este perceput ca fiind, în cazul oricărui eșecuri, în responsabilitatea CDR.

Ritmul reformei, pretext neconcretizat în nici un fel, este folosit de fapt pentru blocarea îndeplinirii acesteia prin opoziția PD la legiferările care ar fi grăbit reforma și credibilitatea pe plan extern a României. Proiectele privind acțiunile de dezețatizare și de garantare a proprietății private au fost, cu precădere, respinse de către PD. În același timp, liderii PD pot mima cu vehemență opțiunea lor pentru „integrare vest-europeană”, știind foarte bine că, prin blocarea reformei și a stabilității interne, pericolul, pentru ei, ca România să „evadeze” din zona de dominație CSI este exclus.

Deteriorarea imaginii proprii, concomitent cu distrugerea alianței și a credibilității CDR, nu-i preocupă pe liderii PD, ei urmînd să-și reia locurile alături de cei de care s-au aflat după acapararea puterii, la 22 decembrie 1989.

Col. (r) Părvulescu Marin
Iași, 25 ianuarie 1998

Elena Dorneanu
Cluj, 12 februarie 1998

PREȚURI LA ABONAMENTELE INTERNE

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, foști deținuți politici și veterani de război:

- Numai 12.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere 38%);
- Numai 9.500 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție (reducere 51%).

Acest program este subvenționat de Asociația Est-Libertés PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:

- 15.000 lei pe 3 luni (reducere 23%), cu expediere la domiciliu;
- 12.000 lei pe 3 luni (reducere 38%), cu ridicare de la redacție.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma coresponsabilă, pe adresa: Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București. Adevîrintele (talon de pensie, adevîrinte școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

MĂRIRILE DE PREȚ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

ȘERBAN ORESCU

Ședința de noapte de la Cotroceni din 23.02.1998

Dacă s-a ajuns ca președintele Constantinescu să cheme la sine în miez de noapte parlamentarii din Convenția Democrată pentru a-i convinge să sprijine un proiect de buget impus de Fondul Monetar Internațional, fiindcă altminteri relația cu FMI este periclitată – aceasta trebuie să dea de gândit. Înainte de toate se pune întrebarea de ce este deficitul bugetar previzionat pentru 1998 atât de ridicat încât să fie nevoie de o masivă majorare de taxe și impozite? Răspunsul este simplu: pentru că nici actualul regim nu a avut curajul să pună capăt subvențiilor pentru întreținerea industriei moștenite de la comuniști. Cînd a venit Convenția Democrată la putere, în noiembrie 1996, de atîta bucurie s-a uitat că economia se afla pe un vulcan. În loc să se meargă pieptiș asanind sau închizînd, după caz, întreprinderile consumatoare de resurse, cei din fruntea țării au uitat repede că fuseseră aleși pentru a face dovadă de rigoare și s-au pus – vorba românului – pe trai: ca și cum viitorul României ar fi depins nu de productivitatea lo-

cutoarelor ei, ci de felul cum se arătau liderii ei străinătății.

S-a putut curînd afla că meritele șefilor de misiuni diplomatice erau măsurate după numărul invitațiilor adresate de alți șefi de state celui român. Nu fusese oare aceasta strategia lui Ceaușescu? Acum aflăm însă cit de iluzorii au fost speranțele de acest gen. Ceea ce contează și în relațiile internaționale este mai ales starea economiei! Succesele prezidențiale nu vor împiedica Ungaria, Cehia și Polonia să aplice cetățenilor români, odată aceste țări aderate la Uniunea Europeană, condițiile de viză aplicate românilor în prezent de țările occidentale.

Toate partidele intrate în coaliția guvernamentală în noiembrie 1996 au fost la unison în a pierde timpul de-a reformele; excepție nu face nici președintele statului. Cu zece zile în urmă, vizitînd combinatul SIDEX de la Galați, președintele Constantinescu se declara de pildă satisfăcut cu reducerea numărului de salariați ai acestei uzine – care de mult trebuia adusă la maximum 10.000 de salariați – la

26.000 de salariați pînă în anul 2000. 26.000 de salariați în anul 2000 pentru o producție de 4,5 milioane de tone de oțel este enorm!

Cu aceasta, am ajuns însă la motivul principal pentru care și actualului regim îi este frică de restructurarea drastică a industriei; ea este aplaudată de specialiștii de la FMI, dar este impopulară la populație, la sindicate. Or, cînd va fi ales un nou parlament și un nou președinte, în anul 2000, nu specialiștii de la FMI vor merge la urne, ci alegătorii. Și atunci specialiștii noștri (nu cei de la FMI ci, să zicem, cei din preajma guvernanților actuali) s-au gândit la o soluție de compromis după regulile de liniștire a sugariilor: testată capacitatea de îndura-

re a suferinței: 1) la segmentul al cărui nivel scade de pe urma neaplicării reformelor și 2) la segmentul noilor șomeri creați de aplicarea reformelor.

În felul acesta, speră unii, poate că vor putea lichida (chiar dacă cu întîrzieri păgubitoare) industria ceaușistă fără a-și periclita șansele de realegere în anul 2000.

E cazul să spunem răspicat că singurul obiectiv economic demn de luat în considerare în prezent este reforma

zisă structurală. A-i suprapune alte priorități (cum se plîngea recent și în cunoștință de cauză Ilie Șerbănescu, noul ministru al Reformei) înseamnă un compromis în detrimentul țării. Ședința de noapte de la Cotroceni din 23.02.1998 este o lecție în acest sens.

Citeva concluzii se impun:

1. Pentru actuala societate românească, reușita reformei economice constituie un test istoric; ar constitui de-a dreptul o rușine națională să nu reușim acolo unde pînă și statele din GUS sînt pe punct să reușescă.

2. Prestigiul președintelui Constantinescu este angajat în reușita reformei; șansele sale de a fi reales în 2000 depind de reformă și nu de alte succese.

3. Întîrzierea reformei, pe fondul unor accelerări coincînd cu prezența delegatului FMI la București, a creat impresia că și reforma economică avansează doar sub presiune din afară. Opinia publică nu înțelege cauzele acestei întîrzieri și le atribuie egoismului politicienilor; ea condamnă „cazualmalele” și bluff-urile prin care se încearcă inducerea în eroare a străinătății, în special, dar și a cetățenilor țării, asupra desfășurării reformei.

4. Virul de lance al guvernului și al reformei a fost constituit pînă acum de cele două partide istorice (PNȚD și PNL). Acest virf ar fi bun, numai că e tocit. Sînt conducătorii celor două partide conștienți că eșecul reformei poate însemna dispariția lor din arena politică?

Restructurarea regiilor

Una dintre nemulțumirile negociatorului-șef al FMI, Poul Thomsen, a fost, la recente discuții cu Guvernul, întîrzierea aplicării Memorandumului în problema regiilor autonome, care se fac vinovate de 23 din pierderile sectorului de stat.

Încercările de pînă acum de restructurare a lor au eșuat, însă, în bună măsură. Cu toate acestea, în 1997 s-au obținut și o serie de succese în reforma structurală, mai des în cea a marilor regii din minerit, printre cele mai ineficiente și avînd un deosebit potențial de tensiuni sociale. Peste 75.000 de mineri au fost disponibilizați anul trecut fără a se înregistra tulburări semnificative și, mai ales, fără să scadă producția. În plus, subvențiile din domeniu au fost reduse la jumătate.

Un motiv principal al întîrzierilor amintite mai sus, alături de șovăiala Guvernului, este criza politică. Îndelungile discuții legate de remaniere au fost cadrul în care a fost „aruncată”, în toamna anului trecut, în Parlament *Legea nr. 207/1997* pentru aprobarea Ordonanței privind reorganizarea regiilor autonome în societăți comerciale. Dorită ca un act decisiv în accelerarea restructurării, această lege a ajuns principalul obstacol în calea reformei. Preocupați de remaniere, cei de la putere – în special inițiatorul legii, ex-ministru Reformei, Ulm Spineanu – au lăsat să treacă un articol introdus de PDSR, prin care se cere aprobarea prin lege specială a restructurării fiecărei regii „de interes național”. Prin urmare, în acest fel, procesul de transformare a regiilor a fost blocat, iar, dacă luăm în calcul previzibilele lupte politice în jurul marilor regii, ne îndoiim că va demara restructurarea pentru mai mult de două-trei regii într-un an. Iar aprobarea legii constituie doar începutul restructurării...

În afară de faptul că a blocat timp de șase luni reforma, criza politică a mai dus la un eveniment regretabil. Parlamentarii PD au găsit de cuvință ca tocmai încercarea Guvernului de a modifica în procedură de urgență *Legea 207* să fie ocazia de a le arăta partenerilor din coaliție că nu se poate fără susținerea lor. Consecința? Modificarea va fi discutată în procedura obișnuită, aminîndu-se, din acest motiv, și restructurarea regiilor.

De fapt, nici Guvernul nu s-a grăbit foarte tare. Memorandumul cu FMI prevăzuse ca programele de restructurare ale principalelor regii să fie adoptate pînă la 31 mai 1997. La recenta întîlnire cu Poul Thomsen, Executivul nu a putut prezenta proiectele pentru o serie de regii deoarece acestea nu fuseseră adoptate. Multe se află încă în faza de discuții cu sindicatele și procedura aprobării lor în Guvern va mai lua ceva timp. Așa că,

prognostica din recentul *Program* guvernamental, care se referea la numărul de regii autonome ce vor fi restructurate, este destul de optimistă.

În mare, *Programul* amintit propune, în funcție de importanța fiecăreia, transformarea regiilor fie în societăți comerciale (de exemplu, cele din agricultură care vor fi și privatizate în 1998), fie în companii sau societăți naționale. În plus, se prevede desprinderea și privatizarea serviciilor auxiliare. Ca măsură pe termen scurt se dorește reducerea deficitelor prin înghețarea salariilor la nivelul din 1997 (în regiile, cu pierderi) și a datoriei din economie către RENEL și ROMGAZ. Ideea este ca, în cazul societăților foarte importante – deci și al regiilor –, restructurarea să premerge privatizării. Spre exemplu, Poșta Română va fi restructurată și apoi privatizată începînd din acest an. Și tot în 1998, RomTelecom-ul, aflat într-o formă avansată de restructurare, va fi privatizat.

Dar nu toate regiile pot fi privatizate atît de repede. În condițiile actuale din România, RENEL și ROMGAZ nu au cum să fie conduse exclusiv de jocurile cererii și ofertei. Așadar, este puțin probabilă apariția unei concurențe reale în aceste domenii, cum, de altfel, nu se întîmplă nici în multe țări occidentale. Dar o restructurare și, mai ales, o îmbunătățire a serviciilor prestate sînt vitale. Aceste domenii pot fi deschise către investiții și management privat.

Nu trebuie uitat, în procesul restructurării regiilor, potențialul social exploziv din zonele monoindustriale, cu deosebire cele miniere. Cea mai mare parte dintre cei disponibilizați, în 1997 au cheltuit deja toți banii proveniți din compensări. Încercările de reabilitare a zonelor miniere și de creare de noi locuri de muncă ar fi bine să dea rezultate cit mai rapide, pentru că minerii trebuie să aibă o alternativă. Problema este cu atît mai dureroasă, cu cît în aceste zone lucrează sau au lucrat aproape numai bărbații (cea mai mare parte a lor doar în mine), iar majoritatea orașelor miniere sînt exemple de subdezvoltare urbană.

Anul 1998 este decisiv pentru economia românească. FMI a observat acest lucru, iar hotărîrea organismului internațional de a impune un calendar al reformelor la recente negocieri dovedește că nu va mai tolera tergiversarea reformei.

Într-o serie de domenii (spre exemplu, în regiile din minerit), planurile de restructurare există, iar în altele ele ar putea fi adoptate în viitorul apropiat. Acum este rîndul Parlamentului să se implice în reformă. Modificarea *Legii 207* este un prim pas în acest sens.

DAN HERA

FMI a întrerupt negocierile cu Guvernul

PS
pe scurt

Poul Thomsen, negociatorul-șef pentru România al FMI, a anunțat în 27 februarie aminarea negocierilor cu Guvernul pentru cîteva săptămîni, pînă cînd partea română își va definitiva poziția vizavi de reformele propuse pentru acest an. Principalele probleme evidentiate la discuții au fost: întîrzierea reformelor structurale, a procesului de privatizare și acoperirea deficitului bugetar pe 1998 (3,6% din PIB). Pentru păstrarea acestui quantum stipulat în *Legea Bugetului Național*, reprezentantul FMI a propus creșterea TVA (pînă la 28-30%), a prețurilor la combustibili, precum și aminarea facilităților la impozitul pe profit prevăzute pentru acest an. Partea română a arătat că aceste măsuri solicitate de FMI sînt inacceptabile, dar a propus includerea în buget a sumelor obținute din privatizare.

Ministru de Finanțe, Daniel Dăianu, declarase în 26 februarie că diferența dintre aprecierile FMI și ale Guvernului în problema deficitului bugetar s-a redus la 0,6% din PIB, urmînd a fi identificate mijloacele de acoperire a diferenței rămase.

Ion Diaconescu a anunțat că votul final pentru buget va fi dat cu ocazia ședinței COCOCOPO din 3 martie.

PS PAC a fuzionat cu PNL

PS
pe scurt

În 28 februarie Consiliile Naționale ale PNL și PAC au aprobat fuziunea celor două formațiuni. Pentru 28 martie au fost convocate Congreșele PNL și PAC pentru a valida decizia luată de consiliile naționale. Nicolae Manolescu a devenit președintele Consiliului Național al PNL, a treia poziție în partid ca importanță decizională.

ACCENTE

MARIUS BĂZU

Cu rea-credință

Acuzată, în ultima vreme, că este ostilă puterii actuale, presa (sau, dacă preferați, cealaltă parte a ei) a dat o replică promptă. „Cum, noi, care am adus CDR la putere în noiembrie '96, nu putem s-o criticăm atunci când greșește?” Mi-aș permite să fac două observații la această interogație retorică, aparent de necontestat.

1. Diferența dintre critică și calomnie (pe care o căuta și domnul Andrei Cornea în interviul cu ministrul Justiției din „22” nr. 1998) mi se pare că este dată de reaua-credință. Conform Micului Dicționar Enciclopedic (Ed. Șt. și Enc., 1978), „a fi de reaua-credință se spune despre cel ce în mod deliberat, din dorința de a face rău, spune un neadevăr”. Aș adăuga la motiv: „sau pentru a obține unele foloase personale”.

2. Chiar afirmația că presa a susținut CDR și pe Emil Constantinescu în alegerile din '96 este făcută cu reaua-credință. Într-un articol din „22” nr. 18/1997, am adus câteva argumente statistice în sprijinul ideii că presa scrisă, departe de a reflecta, la momentul respectiv, opinia exprimată prin votul din noiembrie '96, a fost mereu în urma ei, abia în aprilie 1997 înregistrându-se gradul de susținere populară de la alegeri. O analiză succintă a vieții noastre publice actuale ne arată că multe acțiuni, atât ale presei, cât și ale politicianilor (să ne-nțelegem, nu toate!), păcătuiesc prin reaua-credință. Citeva exemple recente vor fi edificatoare.

Să începem cu subiectul fierbinte, cel al grevei „Sanitas”. Ziariștii știu că pe lângă salarii (e adevărat, extrem de mici!) cei care lucrează în sistemul sanitar beneficiază de o „taxă de solidaritate” *avant la lettre*, plătită (benevol) de bolnavi, spre deosebire de ceea ce se întâmplă în alte sectoare bugetare: cultură, învățământ, cercetare. Ziariștii mai știu și că, timp de 7 ani, guvernele domnului Iliescu nu s-au sinchisit de cei din Sănătate. Iar greva actuală a fost declanșată chiar atunci

când guvernul Ciorbea a anunțat o mărire cu 25% numai a salariilor din Sănătate, modificând, deci, raporturile salariilor bugetarilor în favoarea celor din Sănătate. Posturile de televiziune se întrec în a prezenta interviuri pe patul de spital cu bolnavi care sînt de acord cu greva. Mai știu ziariștii și că orice cedare a guvernului în fața cererilor salariale va produce alte cereri, avînd drept rezultat stoparea reformei. Tot ei, ziariștii, s-au indignat anul trecut, atunci cînd premierul a cedat în fața sindicatelor. Acum îl critică pentru că este ferm (numindu-l inflexibil). Oamenii de presă știu toate astea, dar nu scriu despre ele. Se poate minți și prin omisiune. Cît despre domnul Marius Petcu, ce să mai spunem? Face și el cum este sfătuit, după ce timp de 7 ani a stat frumusețea la cutie, mulțumit de salariile din Sănătate. Sint convins că și alți lideri sindicali (în special cei din cadrul CNSRL-Frăția) vor trece la acțiuni sindicale hotărîte. Hotărîte de alții!

Dacă privim acum lumea politică, sigur că aici nu pot fi numai oameni de bună-credință. Ar fi greu să califici astfel o poziție ca cea a PD, care pledează pentru o reformă accelerată, dar se opune, de fapt, restructurării regiilor. Și nu o dată, ci de două ori în trei luni: mai întii în decembrie '97, prin susținerea obligativității trecerii prin parlament a programului de restructurare a regiilor, apoi în februarie '98, prin respingerea procedurii de urgență pentru legea de restructurare a regiilor. Adică, reformă accelerată, dar... să nu se schimbe nimic! Are PD vreun interes în menținerea regiilor în forma actuală? Sau nici acest punct nu apărarea în programul de guvernare? În schimb, PD s-a înverșunat împotriva primului-ministru, care, vezi Doamne, ține în loc reforma din România.

De fapt, conducerea PD e convinsă că reforma nu poate depinde de un singur om, fie el și prim-ministru. Mai ales de prim-ministru unui guvern de coaliție, în care ministrii au fost desemnați de partidele componente, și nu aleși ori măcar acceptați de cel care conduce guvernul. Dar conducerea PD știe că personalizarea unei probleme este bine primită de „masele largi”, obișnuite cu ceea ce „ne dădea” Ceaușescu.

Independența televiziunii publice este o temă de dezbateră care a implinit deja 8 ani. Este cunoscut modul în care PDSR controla „Actualitățile”. Și totuși, este posibil ca zilele trecute, în

interviul din „22” nr. 7/1998, domnul Adrian Năstase să spună: „Noi n-o controlăm... Vreau să nu fiu de acord cu cei care afirmă ațesea că noi am controlat televiziunea”. Este o clară dovadă de rea-credință, pentru că doar cu câteva rînduri mai sus domnul Năstase afirmase: „și la Jurnal (de fapt, „Actualități”) a fost o capcană: am acceptat știri (cu PDSR și domnul Iliescu, desigur) care se dădeau pe primul sau al doilea loc și care, după părerea mea, pe bună dreptate, au creat reacții inverse pentru că aduceau aminte de Jurnalele de dinainte de '89”. Deci, PDSR accepta știri, cu alte cuvinte, aproba ordinea în care se dădeau știrile. Iar părerea domnului Năstase este cea de acum, nu cea de dinainte de noiembrie '96, cînd probabil că era încîntat de munca celor de la DEI.

N-aș vrea să se creadă că reaua-credință caracterizează întreaga presă sau lumea politică actuală. Nu e nici pe departe așa. Dar reaua-credință poate fi grila prin care orice om (de bună-credință...) poate citi un comentariu sau o știre.

ACCENTE

ALICE TAUDOR

Din căminele studentești, 1998

De cum intri te întimpină un miros greu de tutun, transpirație și ceapă prăjită. Doi cîini dorm după ușă și alți doi mai încolo, lângă calorifer. De la etaj se aud rostogolindu-se sticle, semn că e luni și că la sfîrșit de săptămînă a ieșit cu chef. Dintr-o cameră se aude zbrîniind un ceas. Peste cîteva minute o să iasă cineva cu o figură plictisită, tîrșindu-și alene papucii pînă la toaletă din capătul culoarului. În altă parte se aude tare *Primăvara lui Vivaldi*: „Dă-l mai încet, ce, te-ai sculat cu primăvara-n cap, nu vezi ce frig e-afară?”. Pe la nouă apare și femeia de serviciu, bombănind și injurînd pe oricine îi iese în cale: „Aveți grijă pe unde călcați că de-abia am spălat” și mai încet: „Fire-ați ai dracului să știți, că numă mizerie știți să faceți. Cică sînt studenți. Studenți pe dracu'. Niște mizerabili.”

Merg la toaletă și văd că are dreptate. Dar mai văd și că instalația veceului nu merge. Vremea friguroasă și umedă te îndeamnă să stai în casă. Aud o bătaie în ușă. E colega mea, stă alături. „Te rog, ai două cepe? Nu m-aș mai duce în piață pentru atîta

lucru.” Se aud cîteva acorduri de chitară, apoi cîntecul răzbate clar și tare. Tot culoarul răsună. Muzica nu vine dintr-o cameră. Deschid ușa și-mi dau seama că se cîntă la duș. „De ce cînti aici?” „E acustica mai bună.”

În barul de vizavi, la două mese puse una lângă alta, pline de sticle și pachete de țigări, stau doi studenți la matematică. Cheful s-a spart demult, dar n-au chef să înceapă săptămîna. Apar într-un tîrziu și obișnuiții locului, cu priviri imobile și desfigurați de băutura. Noaptea dorm pe calorifere, iar ziua ies la vinătoare. Unul s-a așezat la masa celor doi. Cere o țigară și un „pahar de ceva”.

Pe culoar au ieșit două fete cu căni de ceai și țigări. Probabil la ele în cameră nu se fumează. Le aud discutînd. Profesori, asistenți, doctoranzi, autori, cursuri bine sau prost ținute, subiecte de examen, colege de cameră, magazine, cărți, casete, ziare, filme, bani întotdeauna puțini, „mi-e jenă să mai iau de acasă. Nici ei n-au. Ar trebui să mă angajez undeva.”

Lîngă fereastra de la capătul culoarului plînge cineva. „Vezi, asta e rău - comentează una din fetele cu ceaiul - nu prea poți să fii singur într-un cămin.”

Mă uit la mulțimea de afișe lipite pe ușa de la intrare și la fiecare etaj. Poți cumpăra aproape orice: pine, conserve, țigări, bere, dulciuri, hîrtie igienică, pixuri, cartele de masă, pantofi. Nu mă hotărîsc la nici una din conservele afișate, așa că merg spre cantină. Văd la o fereastră pe cineva care curăță un cartof direct pe fereastră. La ce bun să mai îți gunoii în cameră cînd pe jos e plin de gunoaie care nu se string aproape niciodată? Și chiar dacă se string, nu observă nimeni, se aruncă iar, așa că...

Cantina e aproape goală. Un prînz format din două feluri plus desert se ridică cam la 20.000 lei. Dar în general se gătește în cameră, se cară mîncare de acasă sau se cumpără hrană rece. Cantina complexului Regie, deschisă non-stop, e mai plină noaptea, cînd devine sală de lectură, mai ales în sesiune. Toată lumea e de părere că aici e mai liniște și multă lumină. Văra nu se învață în cantină. E prea cald. Sînt preferate terasele sau culoarele mai răcoase unde stai înfășurat în cearșafuri ude ca să rezisti caniculei.

Portăreasa și femeile de serviciu s-au strîns în cabina de la poartă pentru un pîhărel de vodcă. Dintr-odată se aude larmă cumplită de lătrături. Doi studenți își plimbă boxerii în spațiul verde din jurul căminului, stîrînd cîinii de prin toate cotloanele în care dormitaseră pînă atunce. Cineva bate cu putere în ușa administrației. Nu e nimeni. Portăreasa vine cu un sfat: „Nu vă enervați. Doamna administrator e plecată puțin, se întoarce.” „De două zile o caut”, vine replica nervoasă. Portăreasa continuă pe aceeași linie. „Cu nervii nu rezolvați nimic. Oricine se poate aranja cu calm și răbdare”. Uitîndu-te în jur chiar îți vine să crezi că așa e. Nimeni nu acuză pe nimeni decît atunci cînd e în pericol să nu obțină un loc în cămin.

La întrebarea: „de ce vrei să stai în cămin și la anul?”, răspunsurile coincid în marea majoritate. Pentru că în oraș chiria e scumpă și pentru că un cămin studentesc e altceva. Sint lucruri care nu poți face aici. Da, într-adevăr, e altceva. Un mediu viu, unic în felul lui, care pare că-ți trimite un mesaj, bine articulat, despre promiscuitate, libertate, mizerie, provizorat, extravaganță, exuberanță, singurătate, spirit gregar, mesaj provocator. Care speră ecouri și te obligă la dialog.

Premiile editurii Univers (1998)

La 26 februarie 1998, a avut loc la Casa Scriitorilor lansarea cărților de debut ale cîștigătorilor concursului din 1997 al editurii Univers (George Arun, Ion Manolescu, Caius Dobrescu) și anunțarea premianților la concursul de debut din 1998. Cu această ocazie au vorbit Mircea Martin, Alexandru Paleologu, Ion Buduca, Mircea Cărtărescu, Ion Manolescu și Caius Dobrescu. Juriul concursului din anul acesta, alcătuit din Ileana Mălăncioiu, Gabriela Adamesteanu și Mircea Martin (președinte), a nominalizat pentru debut în poezie următoarele titluri: Birna din ochi, Norul în rupere, de Sergiu Ștefănescu; Heidelberg-Germania; Bucla, de Teodor Do-

brin, București; Zero, de Tudor Donea, Focșani; Boston, my love, de Dan Iancu, București; Eu și Albertina, de Ovidiu Brînză, Sibiu. Premiile de debut au fost acordate următoarelor volume: Birna din ochi (autor încă neidentificat); Norul în rupere, de Sergiu Ștefănescu; Bucla, de Teodor Dobrin. Pentru debut în roman au fost nominalizate titlurile: Micul Stalin, de Ana Ludașan, Cluj; Recurs la joc secund, de Lucian Alecsa, Săveni-Botoșani. Premiul de debut pentru roman nu s-a acordat. Pentru debut în eseu au fost nominalizate titlurile: Teoria imaginii create, de Horea Căpușan, Cluj; Fenomenologia eului romantic, de Mihaela Csobor. Premiul de debut s-a acordat titlului Fenomenologia eului romantic, de Mihaela Csobor. (A.T.)

„Am reușit să instituționalizăm cadrul dialogului social“

Mișcări sociale versus lupta sindicală

Care este diferența dintre 1997 și 1998 în privința mișcărilor sindicale?

Pe parcursul anului 1997 am avut o serie de mișcări cu caracter social și am avut de a face și cu forme de luptă sindicală. Anul acesta este, însă, caracterizat de câteva elemente speciale. În primul rând, mișcările sindicale au avut caracter național. Mă gândesc în primul rând la greva din Sănătate, la semnarea pe care le primim din partea sindicatelor din învățământ, care s-au înțeles să organizeze o grevă generală. În al treilea rând, o situație de care nu putem face abstracție este faptul că aceste mișcări, mai radicalizate, au apărut și pe fondul unei instabilități politice. Există mai apoi suficient de multe motive de nemulțumire legate de nivelul de trai, de efortul pe care, la acest început de an, populația trebuie să-l facă. Ciudat este însă că mișcărilor la care m-am referit au această nouă dimensiune: vin după acceptarea unei situații absolut anormale din partea sindicatelor, pentru o perioadă foarte lungă de timp, și apar pe fondul faptului că totuși acest guvern a decis să ia niște măsuri de îndreptare a situației. Mă refer la greva din Sănătate. Paradoxal, ani de zile nu s-a reparat nimic în ce privește salariile în Sănătate și abia în momentul în care un guvern și-a pus problema să îndrepte lucrurile ne confruntăm cu o mișcare de o asemenea amploare.

Bănuți, dincolo de ceea ce se vede, o relație „ascunsă“ ce motivează aceste mișcări?

Există suficiente semnale care pot conduce la o asemenea concluzie. De exemplu, solicitările reprezentanților structurii sindicale din care Federația Sanitas face parte, adresate partidelor de opoziție pentru introducerea unei moțiuni de cenzură împotriva Guvernului Ciorbea. Există o serie de declarații ale celorlalți lideri, vizavi de necesitatea – spun dinșiși – schimbării primului-ministru, și nu pot să nu constat că aceste declarații vin într-o perioadă în care aceleași persoane organizează și forme de luptă sindicală.

Noi sintem conștienți că foarte mulți dintre membrii Sanitas au fost, sint și sperăm să mai rămână susținători ai noștri – prin „noi“ înțeleg principalele partide din actuala coaliție. N-aș vrea cumva să se creadă că cineva își închipuie că toți acești oameni care sint membri ai Federației, oameni deosebiți, foarte bine pregătiți și care trăiesc într-adevăr în condiții proaste, toți aceștia ar face parte din nu știu ce Kabbalah. Nu. Este vorba despre acțiunile unor persoane.

Ați avut mai demult o discuție cu domnul Todoran, liderul CNSLR-Frăția, pe un post de televiziune. I-ați reproșat atunci că dinșiși au semnat înainte de alegeri un pact cu PDSR, drept pentru care CNSLR ar avea atitudinea pe care o are. Nu are voie un sindicat să semneze un acord cu un partid sau altul?

Acel acord nu este, după opinia mea, un lucru rău. E normal ca cei care se află la un moment dat la guvernare să solicite partenerilor de dialog social încheierea unui acord social care să însemne o serie de măsuri care urmează a fi luate și urmate de părțile semnatare. Ceea ce guvernul, într-un asemenea acord, își ia ca angajament reprezintă de obicei rezolvarea unora dintre problemele pe care sindicatele le ridică, sub forma unor acte normative sau a altor măsuri. Ceea ce sindicatele promit, sub semnătură, în schimbul acestor măsuri, este bineînțeles pacea socială. Problema este legată de faptul că, în pofida faptului că în acel acord social sînt cuprinse niște obligații pe care guvernul Văcăroiu și le lua în schimbul păcii sociale și nu și le-a asumat, iată că guvernului Ciorbea, care a rezolvat bună parte din acele solicitări, nu și s-a oferit posibilitatea să încheie un acord social similar cu aceeași centrală sindicală.

Consiliul Economic și Social

Și guvernul Ciorbea, și CDR, înainte de alegeri și după, au avut susținere din partea unor sindicate. S-a simțit actualul guvern obligat față de aceste sindicate să facă anumite lucruri, drept răspuns la susținerea pe care a avut-o?

Politica pe care guvernul (la nivelul acestui departament) a făcut-o în relațiile cu partenerii de dialog social a fost politica unor relații principale. Am reușit, într-un fel, să instituționalizăm cadrul dialogului social, iar această activitate va fi încununată de succes în momentul în care va funcționa Consiliul Economic și Social. Că acest Consiliu Economic și Social, care cuprinde comisii tripartite la nivelul ministerelor, al județelor, nu funcționează cum ne-am dori este un adevăr. Dar, la fel de adevărat e și că, sub acest aspect, al dialogului social,

există și un exercițiu care trebuie parcurs. Beneficiarii acestui cadru instituțional nu pot fi diferențiați. În negocierile pe liste de revendicări, guvernul nu a respins pe nimeni de la acest proces de discuții sau negocieri. În cadrul Departamentului avem doi experți care țin legătura cu ministerele, care trebuie să dea o rezolvare problemelor, de comun acord agreeate, în așa fel încît să fie cit mai puține cazurile în care cele agreeate în protocol nu sint îndeplinite. S-au întîmplat și asemenea cazuri, însă, în opinia noastră, ele au avut caracter obiectiv.

Îmi amintesc de un miting al BNS, anul trecut, în octombrie. El au venit la dumneavoastră cu o listă de revendicări, însă nu s-au purtat nici un fel de discuții. Ce s-a mai întîmplat, după?

Liderii sindicali au condiționat purtarea acestor negocieri de prezența presei în timpul discuțiilor. Guvernul a fost absolut de acord, dar a considerat că într-un proces de negocieri este bine să participe acele părți care au un interes pe problema în discuție, pentru că altfel exista riscul denaturării discuțiilor. Cînd primul-ministru și ministrii care fuseseră solicitați au coborît la sala de întîlnire, domniile care s-au prezentat din partea sindicatului nu mai erau acolo.

VLAD ROȘCA,
secretar de stat
pentru relația cu
Sindicatul
și Patronatul

Departamentul nostru are contacte permanente cu centralele sindicale. Am mai avut întîlniri și cu liderii CNSLR, de exemplu. Pe cit ne-a stat în putință, am încercat să rezolvăm problemele lor. Rezolvarea lor nu înseamnă, însă, rezolvarea problemelor unor lideri de structură, ci rezolvarea problemelor celor care compun structurile respective.

Rezolvarea acestor probleme nu înseamnă pină la urmă foarte mulți bani?

Nu. Atît oamii, cît și liderii lor, în cele mai multe din cazurile în care am fost puși în situația de a negocia, au avut o deosebit de mare înțelegere. Atunci cînd nu intervin chestiuni subiective, orgolii personale sau alte asemenea probleme, se găsesc și soluții inteligente.

Sint sindicatele ostile restructurării?

Există această inerție, care are probabil ca fundament frica de nou. Însă, chiar și în asemenea situații, în măsura în care am purtat discuții, oamenii au sîrșit prin a înțelege. Voi da un exemplu: nu este important, într-o anumită situație, să crești salariile cu un anumit procent. Este important să găsești o modalitate prin care oamenii să cîștige mai mult. Acela modalitate nu trebuie obligatoriu să fie deschiderea ușii unui seif și scoaterea unui fușic de bani care să fie apoi dați celor care au solicitat. Poate exista altă metodă, cum ar fi reorganizarea activității, eliminarea unor structuri care nu și au locul, toate acestea conducînd chiar la creșterea veniturilor celor care rămîn în sistem.

Restructurarea în Valea Jiului

Comentarii au afirmat că restructurarea Văii Jiului a fost un succes. Acum însă există semnale că acolo vor fi din nou mișcări sindicale...

A apărut Agenția de implementare a programelor de restructurare economică în regiunile miniere, care are un șef de agenție, un sediu, iar în curînd va începe să gestioneze niște fonduri și va realiza ceea ce constituie obiectul de activitate al agenției, adică implementarea programelor de dezvoltare. Această agenție probează faptul că procesul început atunci a fost un succes. El nu este încheiat. Nu mai departe de acum câteva zile, vorbeam cu specialiști din zonă care ne spuneau că s-a ajuns, în condițiile în care se lucrează cu jumătate din oameni, la o producție care reprezintă cam 90% din ceea ce se producea înainte

cu un număr dublu de angajați. Cei care au rămas sint conștienți de importanța faptului că sint acolo, nu regretă faptul că nu au încercat să beneficieze de acele plăți compensatorii pentru a ieși din sistem.

Succesul dumneavoastră derivă tocmai din faptul că au existat oameni care au acceptat plățile compensatorii...

E drept că măsura a generat o nouă problemă, dar care a glisat din planul problemelor sindicale pe planul celor pur sociale. Există un număr mare de persoane disponibilizate care foarte curînd vor resimți lipsa unor locuri de muncă și probabil își vor manifesta nemulțumirea. Pentru ei există acea Agenție de dezvoltare care, la nivelul liderilor de structură sindicale, va încerca să găsească soluții în regiune.

Sindicatul și restructurarea regiilor

De ce ați considerat important ca sindicatele să fie consultate în momentul restructurării regiilor?

Cred că există două posibilități de a rezolva o problemă spinoasă. Prima este aceea a măsurii autoritare, luată de o persoană sau un grup restrîns de persoane, care, în măsura în care nu e înțeleasă sau e înțeleasă și nu e acceptată, să fie impusă cu forța. Cea de a doua cale este cea a parteneriatului. E drept că uneori consumăm ceva mai mult timp încercînd să explici, dar, după aceea, avantajul este că lucrurile funcționează cu mult mai ușor.

Pe fondul prăbușirii nivelului de trai, va veți confrunța cu mult mai multe mișcări sindicale decît în anul precedent. Care este „strategia“ guvernului în momentul în care vi se vor cere bani? Veți spune întotdeauna „nu“, ca în cazul grevei Sanitas?

Ca și în anul trecut, și anul acesta ne-am fundamentat activitatea pe întîlniri directe, pe dialog, pe trimiteră și primirea de informații dinspre guvern spre sindicate, dinspre sindicate spre guvern. În ce privește acțiunile punctuale – pentru că greva generală din Sanitas a avut la bază o listă de 5 revendicări, dintre care una era cea salarială –, chestiunea este clară, în sensul că, acolo unde se poate purta dialog pentru a se găsi soluții, acest lucru se va întîmpla. Acolo unde, însă, solicitarea partenerilor va fi una inflexibilă sub aspectul soluției (ca, de exemplu, pentru că v-ați referit la problemele din domeniul Sănătății, privind creșterea salarială cu un anumit procent peste 25%, fără a se lua în calcul posibilitatea de a rediscuta la proiectul de buget sau de a căuta resurse), atunci, bineînțeles că se poate ajunge la o situație de blocaj. Politica guvernului nu a fost aceea de a încălca anumite principii, ci, în măsura în care acele principii nu erau atacate, de a găsi cele mai bune soluții la îndemînă.

Criza din Sănătate nu este pină în momentul de față rezolvată. Ați „pasat“ Parlamentului problema acestei greve pentru a fi tranșată acolo. Ce veți face dacă Parlamentul va decide o creștere salarială peste procentul de 30%?

Guvernul transmite aproape tot timpul proiecte de legi sau ordonanțe care, ulterior, intră în dezbaterea Parlamentului, instanță care are, prin Constituție, dreptul de a lua o decizie. Nu putem spune că executivul „pasează“ problemele Parlamentului. În Parlament, este bine de reamintit, noi avem colegi. Aceștia, în cea mai mare parte a situațiilor, se consultă, la nivelul comisiilor de specialitate. În măsura în care se explică cum stau lucrurile nu poate exista decît o soluție care să reflecte o poziție comună. Voi mai spune ceva: nu se pune și nu s-a pus problema că guvernul ar avea niște rezerve (din nefericire, d-l Marius Petcu nu ne crede) pe care nu vrea să le dea unei categorii sociale care este, în mod evident, nedreptățită. Din păcate, aceste rezerve nu există.

Și sindicatele din învățămînt au anunțat că vor ieși în stradă. Ați început discuții cu ei, pentru a preîntîmpina o grevă în învățămînt?

Departamentul nostru nu a inițiat pină în acest moment aceste discuții, deoarece nu a existat o solicitare din partea structurii sindicale adresată direct guvernului. Dar știu cu precizie că au avut loc mai multe discuții între sindicatele din învățămînt și domnul ministru Marga. Există, după știința mea, o serie de probleme din lista de revendicări care pot face obiectul unor negocieri, pentru că există și intenția de a fi luate în discuție spre a fi rezolvate. În ce măsură ele vor putea sta la baza unui acord între părți, rămîne de văzut.

25 februarie 1998

Interviu realizat de Iulian Anghel

La 2 februarie 1998, miniștrii PD, Victor Babeș, Traian Bănescu, Bogdan Niculescu-Duvăz, Bogdan Teodoru, Sorin Frunzăverde, au adresat premierului o scrisoare în care își motivau retragerea din guvern.

La 26 februarie 1998 primul-ministru Victor Ciorbea a răspuns celor cinci.

Publicăm în paginile de față această corespondență.

De ce ne dăm demisia?

Domnule prim-ministru,

După cum știți, miniștrii Partidului Democrat au demisionat din Guvern în seara zilei de 27.02.1998, în prezența președintelui României și a dumneavoastră, precum și a liderilor principalelor partide componente ale coaliției majoritare. Comunicatul semnat de toți liderii partidelor ce alcătuiesc coaliția și dat publicității de președintele României constata retragerea miniștrilor Partidului Democrat din guvernul pe care îl conduceți. Din acest motiv, ni se pare de neînțeles afirmația publică pe care ați făcut-o că nu ați primit în scris demisiile miniștrilor PD. Motivele pentru care nu mai putem accepta rămânerea într-un guvern condus de dumneavoastră sînt:

1. Remanierea din noiembrie 1997:

a. S-a realizat după discuții cel mai adesea sterile, care au durat șase săptămîni, perioadă în care nu ați fost în măsură să contribuiți la restructurarea Guvernului. Partidul Democrat a solicitat o restructurare de fond, pe care ați acceptat-o în principiu, dar n-ați realizat-o în fapt.

b. Constatînd ineficiența în realizarea reformei și îndeosebi a privatizării (...) PD a oferit ca soluție un document pentru crearea unui mecanism eficient în acest domeniu (...) Ați acceptat această soluție propusă de noi, dar nu ați realizat-o din considerente pe care nu le-ați explicat pînă în prezent.

c. După șase săptămîni de discuții, remanierea pe principalele portofolii care vizează reforma s-a realizat în afara cadrului de negociere al coaliției, într-o singură noapte.

2. Ceea ce noi nu putem accepta, domnule prim-ministru, sînt nerealizările numeroase și grave în drumul reformei în anul 1997. Bilanțul a fost dezamăgitor, iar acțiunile ineficiente și ezitante în raport cu propriul nostru program de guvernare și cu propriile noastre angajamente interne și internaționale. În acest sens, vă reamintim ceea ce știți și dumneavoastră foarte bine, că, pentru a evita un refuz al FMI de a ne acorda a treia şansă de împrumut, inițial programată pentru ianuarie 1998, vi s-a recomandat, la sfîrșitul lunii decembrie după remaniere, să nu o solicitați.

3. Guvernul a abuzat de ordonanțe de urgență, abuz care pune în pericol funcționarea democrației prin scoaterea Guvernului de sub control parlamentar, rupîndu-l de țară și angajîndu-l pe o traiectorie politică cu tendință nedemocratică. După remaniere ne-am pronunțat categoric contra acestei practici neconstituționale pe care persistați să o utilizați.

4. Ne-am opus continuu practicii de a accepta neplata impozitelor și taxelor întreprinderilor cu capital majoritar de stat către buget, practică ce reprezintă adevărată cauză a insuficienței bugetului și a sporirii poverilor fiscale asupra salariaților și sectorului privat. Era absolut necesar să dispuneți evaluarea societăților cu capital majoritar de stat pentru a ști ce avem de făcut: reorientarea și redimensionarea activităților, privatizarea sau vînzarea de active.

5. Aparatul guvernului, aflat în directă dumneavoastră subordonare, a funcționat defectuos și înainte și după remaniere, creîndu-se grave disfuncționalități în organizarea ședințelor de guvern, în corecta informare a membrilor Cabinetului, în modul de distribuție a proiectelor de legi și a ordonanțelor către cele două Camere ale Parlamentului, inclusiv grave erori în transmiterea către Monitorul Oficial a unor ordonanțe de urgență sau hotărîri. Deși toate acestea v-au fost semnalate în mai multe rînduri și vă sînt cunoscute, nu ați luat nici o măsură de îmbunătățire a funcționării Guvernului, nici înainte și nici după remaniere. Funcționarea defectuoasă a aparatului tehnic al Guvernului - în primul rînd Secretariatul General al Guvernului - a rămas și după remanierea din noiembrie la fel de ineficientă, chiar dacă guvernul în ansamblul său a discutat și

aprobat un nou mecanism de funcționare (...)

6. Bilanțul anului 1997, prezentat de dumneavoastră populației la 4 decembrie, a avut un caracter triumfalist, iar dumneavoastră ați ocolit asumarea răspunderii pentru propriile erori. Aprețim că acest lucru se impunea cu atît mai mult cu cît anul trecut guvernul și-a angajat răspunderea pe un program cu obiective precise la data de 2 iunie și astfel bilanțul trebuia raportat la acest program, precum și la angajamentele internaționale pe programele ASAL și FESAL (...)

7. Ați promovat, inclusiv după remaniere, un tratament inegal miniștrilor PD în raport cu cei ai PNȚCD, ca urmare a dorinței dumneavoastră de a vă consolida poziția în interiorul partidului. Din acest motiv, ați angajat și continuați să angajați Guvernul în dezbaterile unor teme politice și soluționarea unor inițiative legislative fără legătură cu reforma.

8. Nici înainte și nici după remaniere nu ați angajat Guvernul în elaborarea unor politici sectoriale și departamentale coerente, fapt pentru care actul de legiferare al Guvernului a fost și a rămas și după remaniere contradictoriu, prevederi foarte importante ale unor acte normative fiind anulate prin altele emise la foarte scurt timp.

9. Și după remaniere, continuați să amăgiți populația cu argumentul macrostabilizării bazată pe măsurile strict monetariste întreprinse de BNR, fără a acționa în direcția reformei economice reale (...)

10. La remaniere ați ratat începerea reformei administrației centrale chiar cu aparatul Guvernului, iar reforma administrației locale nu ați găsit resurse s-o abordați serios nici măcar după remaniere. Aceasta probează incapacitatea dumneavoastră de a înțelege că fără reforma administrației centrale și locale, a Ministerului de Interne, a sistemului finanțelor publice locale și, în general, fără o puternică reformare a instituțiilor statului, nu se poate face reformă accelerată în România.

Domnule prim-ministru, modul în care s-a desfășurat remanierea a fost în fapt momentul în care dumneavoastră ați dat o probă concludentă a incapacității dumneavoastră de a conduce un guvern.

În același timp, ținem să vă aducem la cunoștință că afirmația pe care ați făcut-o în Parlament cu ocazia sesiunii extraordinare dedicată angajării răspunderii Guvernului pentru Legea privatizării, prin care amînîtați țara că înlocuirea dumneavoastră va conduce la formarea unui guvern „fide neocomunist, fie al unor interese economice mafioate” este de natură a vă descalifica din calitate de om public.

Nu în ultimul rînd, domnule prim-ministru, dorim să vă precizăm faptul că proba supremă a incapacității dumneavoastră de a fi un bun prim-ministru o dați chiar prin crampionarea de această funcție, în condițiile în care știți foarte bine că acest lucru creează premisele unui guvern minoritar și riscă existența unei coaliții. Chiar credeți că un om - fie el și Victor Ciorbea - este mai prețios pentru țară decît o coaliție democratică?

Din aceste motive, vă rugăm să luați act că demisia noastră este irevocabilă, fapt pentru care vă rugăm să declanșați imediat procedura constituțională de revocare din funcția de ministru a miniștrilor Partidului Democrat - Victor Babeș, Traian Bănescu, Bogdan Niculescu Duvăz, Bogdan Bujor Teodoru, Sorin Frunzăverde. Vă facem această solicitare în condițiile în care ne asumăm solidar cu dumneavoastră și cu întregul Guvern responsabilitatea pentru actele de guvernare, inclusiv cele pe care le-am criticat și le criticăm, dar nu înțelegem să ne asumăm în continuare responsabilitatea într-un Guvern condus de dumneavoastră.

Dorim să precizăm, în încheiere, că aprecierile conținute în acest document vi se adresează și nu privesc pe foștii noștri colegi din Guvern.

Menționăm că acest document vă este transmis cu acordul președintelui Partidului Democrat, domnul Petre Roman.

Cu sinceritate și bună-credință,

**VICTOR BABEȘ, TRAIAN BĂNESCU,
BOGDAN NICULESCU DUVĂZ,
SORIN FRUNZĂVERDE,
BOGDAN BUJOR TEODORU**

București, 1 februarie 1998

Prim-ministrul și foștii

Foștilor mei colegi

Domnilor: Victor Babeș, Traian Bănescu, Bogdan Niculescu-Duvăz, Bogdan Teodoru, Sorin Frunzăverde

Domnilor foști colegi,

Ne aflăm la mare distanță de momentul în care dumneavoastră ați inițiat un joc, ați stabilit regulile, ați jucat singuri și ați pierdut mult mai mult decît v-ați propus să cîștigați.

De aceea, între operațiunile de salvare a imaginii individuale și de grup trebuia să intre și aceea clasic numită: „alții sînt, întotdeauna, de vină”. Pentru a impune această idee, ați consumat o cantitate de energie și imaginație surprinzătoare prin comparație cu cea investită în actul de guvernare, înființînd chiar și Grupul de monitorizare a Guvernului, calificat de unii dintre dumneavoastră ca un Guvern de alternativă.

Cred cu tărie că pentru a deveni așa ceva, însă, ați avea nevoie de mai multă acuratețe, de mai multă precizie, de mai multă onestitate. În primul rînd pentru că plecînd din Guvern, ați făcut posibilă o echipă guvernamentală de o calitate fără precedent, ați demonstrat, fără voie, că se poate lucra în mult mai multă liniște, într-o atmosferă respirabilă, fără accese de irascibilitate (...)

Mi-ați adresat scrisoarea „Cu sinceritate și bună-credință”. Înduioșător, dar cel puțin inexact (...)

Nu cred că „sinceritatea și buna-credință” pot califica afirmația dumneavoastră potrivit căreia „vă asumăm solidar” cu mine „și cu întregul Guvern responsabilitatea pentru actele de guvernare, inclusiv cele criticate”, măcar și pentru că este urmată imediat de precizarea că aprecierile conținute în acest document mi se adresează mie în exclusivitate, nu și celorlalți colegi din Guvern.

Pe de altă parte, cît de „sincer și de bună-credință” poate domnul ministru Frunzăverde să-și manifeste această obidă împotriva mea după o lungă conlucrare de 53 de zile calendaristice, minus sârbătorile de iarnă, minus opt weekend-uri pe care eu le-am petrecut oricum la „serviciu”, iar în calendar guvernamental, după numai 12 ședințe de Guvern? Cît de discriminat a fost domnia sa prin aprobarea celor opt proiecte de acte normative finalizate pe care le-a propus Guvernul?

Și, pentru că am ajuns la acest punct, aș vrea să vă întreb cu toată seriozitatea cînd și cum am „promovat” un tratament inegal miniștrilor PD în raport cu cei ai PNȚCD?

Poate în ședința de Guvern cînd domnul Bănescu și-a văzut aprobate 3 proiecte de acte normative și a obținut 16.245.019 de dolari SUA, pe care i-am refuzat MLPAT-ului, minister condus de un ministru PNȚCD, ședință în care și-a anunțat bine cunoscuta demisie? Poate în repetatele rînduri în care am aprobat în Guvern actele normative sau bugetele necesare punerii în aplicare a măsurilor prealabil anunțate de domnul Bănescu, după un plan de imagine bine pus la punct? Sau pentru că, vreme de mai bine de un an, am trecut sub tăcere toate atacurile nelociale ale unora dintre dumneavoastră și a trebuit să depun multe diligențe pentru a-mi liniști colegii înfuriați de campania de imagine dusă pe spinarea Guvernului și a restului coaliției? (...)

Și, pînă la urmă, cum definiți dumneavoastră „reforma”, domnilor foști colegi, prin comparație cu Programul de guvernare? Ca reformă „totală”, care duce la dispariția obiectului însuși, pe modelul „reformei” flotei naționale, inițiate în 1990-1991 și desăvîrșite recent? Ca reformă de tip „mai prost, mai scump”, cum este aceea din SNCFR? Sau ca reformă perfectă de tipul „ce nu se face nu se critică”, cum a fost la Ministerul Mediului?

Vorbiți de „caracterul triumfalist” al bilanțului prezentat populației la 4 decembrie 1997 și de neasumarea răspunderii pentru propriile erori, raportat la programul cu obiective precise pentru care ne-am angajat răspunderea la 2 iunie.

O mică precizare: la 4 decembrie m-am adresat Parlamentului și nu populației, iar angajarea răspunderii în fața Parlamentului a avut loc la data de 3, nu de 2 iunie. Aceste date, domnul Duvăz, în calitate de sa de ministru pentru relația cu Parlamentul, ar fi trebuit să le aibă în agenda personală, dar probabil că nu au mai avut loc alături de programul încărcat de vicepreședinte al Asociației Vinătorilor (...)

Am făcut public bilanțul unui an de guvernare (la a cărui redactare ați participat, de altfel), la 2, la 4 și la 5 decembrie (...) și de fiecare dată mi-am recunoscut și asumat tot ce era de recunoscut și asumat. De altfel, materialul de sinteză dat publicității cu acea ocazie - la care de asemenea ați contribuit - era explicit structurat

săi miniștri din PD

în reușite, reușite parțiale și în succese.

Mai mult, am dat dispoziții să se redacteze *Cartea Albă a unui an de guvernare*, în care să spunem tot ce era de spus despre reușitele și nereușitele noastre timp de un an. Știți foarte bine că materialul rezultat, însumând peste 100 de pagini, asumat de fiecare ministru în parte sub forma „bunului de tipar”, a fost gata de tipar pentru 4 decembrie 1997.

Ați cerut amânarea tipării pentru a se mai citi o dată întregul material. Dumneavoastră, domnilor miniștri, ați criticat lipsa unei structuri standard de redactare, dar nu ați acuzat nici o clipă nici vreun „caracter triumfalist”, și nici vreo tentativă de eludare a adevărului despre munca de un an a Guvernului. Domnul ministru Teodoriu a fost însărcinat în ședința de Guvern să conducă echipa de colegi care să redacteze bilanțul unui an de guvernare, iar termenul limită stabilit a fost cel de 19 decembrie. Domnul ministru Teodoriu nu s-a achitat de această sarcină, *Cartea Albă* nu s-a tipărit pînă acum, dîndu-vă prilejul să atacați așa-zisa lipsă de bilanț a Guvernului. Pentru a încheia cu acest subiect, țin să vă precizez că în aceste zile se finalizează ultimele corecturi ale *Cărții Albe*, care va fi dată publicității.

Dacă se pune problema abuzului de ordonanțe de urgență, atunci să ne-o asumăm împreună. Din numărul de ordonanțe de urgență, o bună parte sînt inițiate de miniștrii PD, deși regimul de urgență din ministerele conduse de aceștia nu se poate compara cu cea din ministerele economice.

Afirmam că după remaniere v-ați pronunțat „categoric împotriva acestei practici neconstituționale” și vă exprimați nemulțumirea că „persistăm în a o utiliza”. Care este factorul de influență al momentului remaniere asupra calității de constituționalitate a unui act al Guvernului? În plus, în trei luni de la remaniere nu am aprobat decît trei ordonanțe de urgență, ceea ce cu greu ar putea fi catalogat drept „persistență” (...) Cit despre neconstituționalitatea ordonanțelor de urgență, Constituția spune, la articolul 114, că nu este așa. Relativ la scoaterea Guvernului de sub control parlamentar, alineatul 4 al aceluiași articol din Legea fundamentală precizează explicit că: „Acestea intră în vigoare numai după depunerea lor spre aprobare la Parlament”.

Dacă ședințele de Guvern au cunoscut aspecte ce ar putea fi înscrise la capitolul „dezorganizare”, acestea au fost determinate de nerespectarea normelor metodologice privind procedurile includerii pe ordinea de zi a proiectelor, iar printre campaniile acestor încălcări se numără miniștrii PD. Vorbesc în special despre: transmiterea proiectelor fără avize, introducerea proiectelor direct în ședințele de Guvern, modificarea textelor proiectelor cu ocazia obținerii contrasemnăturilor – cu exemplul cel mai strălucit în ordonanța privind așa numita „Taxă Băsescu”.

Nu modul de transmitere a proiectelor de legi și a ordonanțelor către Parlament a ridicat probleme, ci modul de urmărire a acestora la Senat și la Camera Deputaților. Pentru că domnul Duvăz a uitat că această sarcină îi revenea direct în reamintesc că din prețiosul său timp ar fi putut să aloce ceva și prezenței în Parlament, informării Secretariatului General și a primului ministru.

Cît privește erorile de transmitere la Monitorul Oficial, acestea nu s-au datorat neapărat Direcției de analiză și avizare juridică a Guvernului, ci modificărilor succesive operate de domni miniștrii asupra proiectelor.

Desigur că aparatul acestei direcții a înregistrat deficiențe, dar dacă un om din afară poate da interpretări acide acestora, dumneavoastră ar fi trebuit să vă gîndiți mai mult înainte de a ridica piatra. Dumneavoastră știți foarte bine că, la acest compartiment, lucrăm cu oameni puțini și prost plătiți, într-un ritm de lucru infernal, de 14-16 ore pe zi, fără dotările tehnice minime.

De altfel, despre șicanele făcute oricărui tentative de îmbunătățire a situației ați putea pune câteva întrebări domnului Ștefan Păvan, colegul dumneavoastră, care, în fosta sa calitate de secretar general adjunct al Guvernului, responsabil cu activitatea administrativă, a făcut tot posibilul ca problemele economice ale Guvernului, spinoase din cauza bugetului de austeritate, să devină insuportabile pentru sectoarele necontrolate de colegii săi de partid. Aceleași câteva întrebări despre deficiențe le-ați putea dresa înalților funcționari care fac parte din zestrele de cadre vechi și noi ale propriului dumneavoastră partid.

Am încercat, vreedată, să fac ordine în ședințele de Guvern, să pun capăt interminabilelor dispute, adesea injurioase, să fac respectată procedura desfășurării ședințelor? Știți foarte bine că da și știți foarte bine că m-am izbit de fiecare dată de sensibilitatea specifică și de orgoliul obligatoriu unui ministru PD.

Nu se poate să fi uitat ieșirile teatrale și spectaculoasele trîntiri de uși folosite pe post de „argumente” și ca dovezi de experiență în guvernare. Nu puteți să fi

uitat deja retragerile strategice în cabinetul colegului dumneavoastră, domnul Duvăz, devenit birou de grup ministerial, amenințările cu retragerea din guvern... și așa mai departe. Dacă le-ați uitat, la sediul Guvernului vă stau la dispoziție stenogramele de ședință.

Cît despre măsurile luate pentru reorganizarea aparatului de lucru al administrației publice centrale, acestea sînt cuprinse în acte normative aplicate deja cu succes.

Considerați că proba concludentă a incapacității mele de a conduce un Guvern ar fi modul în care s-a făcut remanierea, după ce abia cu trei pagini înainte făceați o analiză critică – evident, tot la adresa mea – a remaniei.

Îmi reproșați discuțiile care au durat șase săptămîni, ca și cum aș fi negociat singur, nu împreună cu

dumneavoastră. Îmi reproșați că nu am fost de acord cu o fantezie botezată pompos „mecanism eficient” pentru reformă și privatizare, deși știți că de fapt Consiliul Coaliției a respins această formulă, considerînd că nu este momentul să vă „perfectionați” metodele de privatizare care au făcut ani de-a rîndul deliciu presei și coșmarul organelor de anchetă (...)

După care vă indignați că remanierea s-a făcut „în afara cadrului de negociere al coaliției, într-o singură noapte”. După ce mă făcusem vinovat de lăentoarea de șase săptămîni, după ce consiliul coaliției stabilise ce portofolii revin unor partide, deveneam vinovat și de o prea mare viteză de reacție în selectarea colaboratorilor mei. De altfel, mă flatați: mi-a luat mai mult de o noapte-să conving personalități de asemenea calibru să renunțe la pozițiile lor de prestigiu și autoritate în viața publică, să-i prezint liderilor partidelor, care, la rîndul lor, au acceptat să acorde sprijin politic unor specialiști.

Așa că îmi este neclar în ce moment al remaniei am dat „proba incapacității”. Cu atît mai mult cu cît, atunci cînd domnul ministru Severin s-a remaniat singur la îndemnul președintelui PD, v-ați grăbit să folosiți „metoda Ciorbea de remaniere”, oferindu-ne cu promptitudine candidatură unei personalități pentru postul vacant.

Afirmam că sînt incapabil să fiu prim-ministru „pentru că mă crampează de funcție”, ca și cum, nu veniți în politică, nu ați ști că această funcție nu „mi-am luat-o”, deci nu pot „să mi-o dau” după bunul plac. Ca și cum nu ați ști că demisia mea ar fi atras demisia întregului Cabinet, la nici o lună de la o remaniere de fond.

Ca și cum nu ați ști, dinăuntrul coaliției, că această funcție nu mi-am dorit-o, dar am acceptat-o ca datorie și că oricum demisia mea a stat permanent la dispoziția CDR, a coaliției și a președintelui. Mai mult, știți și că mi-am oferit demisia cu două zile înainte de celebra ședință a Consiliului de coordonare al partidului dumneavoastră, dar ea mi-a fost respinsă cu vehemență încă o dată, chiar și de către domnul Roman, președintele partidului dumneavoastră, care a arătat că nu aceasta este nici adevărata problemă a coaliției, nici soluția acesteia. (...)

Și, pe urmă, de vreme ce mă considerați un om slab, lipsit de voință, chiar „neputincios”, „marcat” de

personalitatea dumneavoastră, cum și de ce ați dori să scăpați de mine, care ar fi trebuit, potrivit caracterizării dumneavoastră, să fiu cel mai comod prim-ministru în mina unor caractere atît de puternice? Mai mult, a trebuit să vă mobilizați toate forțele întregului partid pentru a putea lupta împotriva mea și noapte, timp de luni de zile, calamîndu-vă toți aliații și uzînd, cel mai adesea, de metode jalnice și josnice, profitînd de buna mea credință și de tăcerea mea, care a fost dictată de speranța că această coaliție mai poate fi salvată.

Rămîn profund convins că, dimpotrivă, nu am fost pentru dumneavoastră ceea ce s-ar putea numi un comod șef al Executivului. Am avut naivitatea de a crede cu încăpăținare că onestitatea, corectitudinea, încrederea și buna-credința sînt realități negociabile, deasupra algoritmului și excluse de la excepții.

Am crezut că un prim-ministru trebuie să-și țină ochii deschiși, buzunarele cusute și să creadă din tot sufletul că singurul lui grup de interese este grupul celor 23 de milioane de români (...)

Nu sînt, într-adevăr, un bun prim-ministru, conform concepției dumneavoastră, deoarece nu sînt suficient de șmecher pentru a participa la împărțirea cașcavalului și nici atît de naiv încît să fiu folosit drept marionetă sau paravan (...)

Îmi reproșați lipsa de reformă, deși în momentele cînd s-au luat măsurile dure de reformă ale anului 1997, primii care au protestat, au incitat la manifestații de stradă au fost reprezentanții dumneavoastră din teritoriu și nu numai. Un exemplu recent: după ce în Guvern a lansat sloganul: „nici un ban în plus pentru personalul medical, că se descurcă”, domnul Băsescu s-a „descoperit”, apoi, mai mult decît solidar cu greva „Sanitas”. Ca să nu mai vorbim despre alte acțiuni sindicale cu care vă pregătiți să vă solidarizați.

Cît despre atitudinea dumneavoastră în privința bugetului, precum și a atacurilor pe teme economice, acestea vor face obiectul unor discuții separate, de data asta, publice.

Am îndurat însă toate șicanele dumneavoastră, toate ironiile și atacurile pentru că mandatul meu nu era să mă angajez într-o luptă ridicolă cu tema „cine este cel mai tare”, ci să țin Guvernul în stare de funcționare, capabil să guverneze și să îndeplinească Programul aprobat de Parlament. Ceea ce am făcut, alături de colegii noștri de Cabinet, adesea fără dumneavoastră și uneori chiar împotriva voinței dumneavoastră.

Considerați că prin o afirmație m-am descalificat din calitatea de om public. Țin să vă atrag atenția că, prin atitudinea de vedetism politic adoptată vreme de un an, prin blocajul pe care, în ultimele două luni, l-ați produs în mecanismul Guvernului, și nu numai, ca și prin tonul pe care l-ați imprimat discursului politic românesc, dumneavoastră sînteți cei ce ați decăzut din mai multe calități, transmițînd această impresie descalificată asupra întregii clase politice românești.

Afirmam că Guvernul a eșuat lamentabil pe drumul reformei și în același timp sufocați mijloacele de informare în masă de preaplînul reformei pe care fiecare dintre dumneavoastră ați realizat-o în ministerele pe care le-ați condus. Împiedicînd Executivul să-și desfășoare normal activitatea mai bine de cinci luni, prin cercetarea de deturmare a demersului acestuia spre remaniere, prin premeditarea scandalului politic pe plan intern și internațional, ați reușit, prin erodarea încrederei de care se bucura nu numai Guvernul, ci și întreaga clasă politică românească în ochii românilor și ai comunității internaționale, să afectați în mod grav negocierile cu organisme financiare internaționale. Prin aceasta, ați blocat cu adevărat reforma, ați agravat situația țării și condiția cetățeanului român, fapte pentru care va trebui să răspundeți, solidar cu ceilalți lideri ai partidului dumneavoastră, în fața opiniei publice.

Și în primul rînd, un minimum de decență vă cere dumneavoastră, celor cinci foști miniștri, să nu mai prelindeți portofolii ministeriale.

Dacă luni de zile de conviețuire guvernamentală una ați gîndit și altă ați spus, criza a pus în evidență ce gîndeai de fapt în realitate. Întrebarea ce se pune este, doar, care este motivul acestei sincerități variabile: caracterul personal, comanda de partid sau interese mai ascunse și mai greu de bănuț?

Oricare ar fi răspunsul, este bine să știm ce gîndiți măcar azi, pentru că miine, cînd veți susține, cu consecvența care vă caracterizează, altceva, să putem avea un termen de comparație. Pentru că dacă nu ați putut oferi țării sinceritatea devoțiunii, îi datorati măcar în principiu curajul sincerității.

Prim-ministru
VICTOR CIORBEA
București, 26 februarie 1998
(Titlurile aparțin redacției)

ANDREI CORNEA Descartes, Garaudy și Popescu

Sub titlul grandilocvent *Condamnarea lui Descartes* domnul Cristian Tudor Popescu se războiește în *Adevărul* din 2 martie cu justiția franceză, care l-a condamnat la plata unei considerabile amenzi pe Roger Garaudy, pentru faptul de a fi relativizat Holocaustul. Ideea domnului Popescu este că această condamnare oribilă s-a „produs în fața care l-a dat lumii pe René Descartes”; or, acesta utilizase *îndoiala* drept principiu metodic esențial. De partea sa, R. Garaudy ar fi contestat valoarea Holocaustului evreilor din timpul războiului mondial în numele aceluiași drept filosofic – crede publicistul român – la *îndoială*. „Garaudy nu insultă, nu calomniază, nu disprețuiește, își îngăduie doar să se *îndoiască*.” Prin urmare, pedepsind la Garaudy *îndoiala*, patria lui Descartes s-a descalificat.

Din fericire pentru Franța lui Descartes, domnul Popescu nu știe multă filosofie și nici nu prea are chef să distingă un raționament corect de un sofism. (Asta indiferent de ce crede domnia sa în privința lui Garaudy, a Holocaustului, a antisemitismului etc.)

Îndoiala pe care o practică Descartes (transcrisă defectuos, de altminteri, de domnul Popescu) are două caracteristici fundamentale, care o fac să nu aibă nici cea mai mică legătură cu aceea practică de Garaudy: este *totală* și este *metodică*.

1) Descartes nu se *îndoiește numai de unele lucruri, însă de altele – nu, ci de toate, până la limită*: el pune la *îndoială* evidența simțurilor, axiomele matematicii, existența lumii și mai ales pe cea a lui Dumnezeu; dacă ar fi trăit în zilele noastre, el ar fi pus la *îndoială*, firește, și Holocaustul, dar laolaltă cu el și pe Mahomed, pe Cristos, poporul francez, valoarea genială a lui Eminescu al românilor – *absolut totul, cu excepția propriei sale îndoieli*. Dimpotrivă, Garaudy, ca și, presupun, onorabilul publicist român, neagă, se *îndoiesc cu discriminare*: francezul crede în profetul Mahomed (la a cărui credință s-a convertit, după ce s-a dezis de comunism), românul are și el Dumnezeul lui (sper) etc. Indiferent ce ascund, *îndoielile* ambilor privityoare la Holocaust nu au nimic de-a face cu *îndoiala totală, absolută* a lui Descartes și nu se pot pune,

în consecință, decât fraudulent sub cauțiunea acesteia.

2) Descartes se *îndoiește de toate* (cu excepția propriei sale *îndoieli*), nu fiindcă ar fi un agnostic, un sceptic, un relativist, ci, dimpotrivă, fiindcă vrea să *re-întemeieze pe o bază sigură* ațit lumea, cât și pe Dumnezeu. Îndoiala sa e *simulată, falsă* – e doar un joc metodologic. Din nou, dacă ar fi trăit azi, Descartes ar fi contestat un moment Holocaustul, dar numai pentru a-l restabili pe o bază încă mai sigură un moment mai târziu. Dimpotrivă, *îndoiala* lui Garaudy este reală: el contestă Holocaustul sau îi relativizează sensul deoarece chiar vrea să-l conteste sau să-l relativizeze. Mă *îndoiesc, însă, că justiția franceză – așa bicisnică cum e – l-ar mai fi condamnat pe Garaudy, dacă acesta s-ar fi îndoit de valoarea sau de dimensiunile Holocaustului, numai cu scopul de a le restabili cu mai multă certitudine la finele cărții.*

Pe scurt, îi sugerez domnului Popescu ca, atunci când vrea să aperse antisemitismul, revizionismul, sau orice altceva are plăcere (toată libertatea în România), să o facă măcar cu armamentul din propria dotare. Nici Descartes, nici Heidegger, nici alți filosofi nu sînt niște pușcoace înșirate pe un rastei abandonat, de unde se poate servi oricine vrea să-și exterminie repede, sigur și îndor adversarul desemnat!

UDMR și Legea Învățămîntului

Din momentul intrării sale în *coaliția guvernamentală și pînă astăzi Uniunea Democrată Maghiară din România și-a îndeplinit toate angajamentele față de partenerii săi. Ne pare rău că nu același lucru se poate spune despre aceștia din urmă. Recent, din partea acestora a fost formulată o nouă solicitare: conducerea Partidului Democrat a cerut ca votarea în Parlament a modificării Legii învățămîntului, în conformitate cu înțelegerea din *coaliție*, să fie precedată de apelul UDMR către alegătorii săi de a învăța limba română.*

Această solicitare este *jignitoare și lipsită de teme*. Învățarea limbii de stat este un drept al fiecărui cetățean român. Sintem nemulțumiți cu unele prevederi ale Legii învățămîntului care îi împiedică pe copiii noștri să-și exercite acest drept în mod liber. Găsim de asemenea foarte alarmant că în școlile cu limba de predare maghiară predarea limbii române se face fără spiritul metodic necesar, în lipsa unor programe și manuale adecvate, fără să se asigure pregătirea personalului didactic corespunzător. Respingem orice intervenție politică menită să substituie exercitării libere a acestui drept reglementări administrative sau somații adresate comunității noastre.

Considerăm că *însușirea limbii române la un nivel cât mai înalt de către cetățenii români de naționalitate maghiară este un interes primordial al fiecăruia și în privința aceasta există un consens deplin în cadrul comunității noastre. Însușirea limbii române se justifică nu doar prin considerente de ordin existențial și prin cerința unei egalități reale de șanse cu orice alt cetățean român. În viziunea noastră apartenența la o minoritate etnică nu este o calamitate, deoarece acest statut comportă și darul de a avea acces, pe lângă cultura noastră proprie, și la o altă cultură, cea română. Este o șansă în plus pentru noi față de toți acei români care nu se interesează de cultura noastră, deși ar putea s-o facă. Orice maghiar din România care nu valorifică această șansă se aseamănă, vrînd nevrînd, cu majoritarii care ignoră tezaurul nostru cultural.*

Stă în puterea noastră să demonstrăm atât nouă înșine, cât și majoritarilor români și întregii lumi că știm să prețuim și să valorificăm acest dar istoric. Să refuzăm orice constrîngere a unei dictaturi majoritare, dar să arătăm că păstrarea identității noastre naționale este perfect compatibilă cu o deschidere față de valorile spirituale ale majorității.

Europa secolului XXI va fi continentul unor națiuni care, păstrîndu-și propria identitate culturală, vor afirma o tot mai largă deschidere față de identitatea culturală a altor națiuni. Decizia de a trece sau nu, de a trece mai grabnic sau mai la urmă granița acestui continent spiritual aparține fiecăruia. Avem datoria să fim europeni înainte de toate în anturajul nostru imediat.

15 februarie 1998

Semnează

Agoston Hugó, președinte al Uniunii Ziariștilor Maghiari din România; Balázs Sándor, profesor universitar consultant; Cs. Gyimesi Éva, profesor universitar; Cseke Péter, conferențiar universitar; Dancsuly András, profesor universitar; Dávid Gyula, istoric literar, președinte al Asociației Culturale Maghiare din Transilvania; Domokos Géza, președinte al Fundației Kriterion; Fodor Sándor, scriitor; Gálfalvi Zsolt, președinte al PEN Clubului Scriitorilor Maghiari din România; Horváth Andor, conferențiar universitar, președinte al Societății Bolyai; Jakobovits Miklós, pictor, președinte al Breslei Barabás Miklós; Jung János, conferențiar universitar; Kántor Lajos, redactor șef al revistei *Korunk*; Kékedy László, profesor universitar consultant; László Ferenc, muzicolog, profesor universitar; Lohinszky Loránd, actor, profesor universitar; Mózes Árpád, superintendent-episcop al Bisericii Evanghelice Luterane; S.P. Péntek János, profesor universitar; Pusztai Kálmán, inginer, profesor universitar; Starmüller Géza, arhitect, artist plastic; Szilágyi István, scriitor, redactor șef al revistei *Hekikon*; Szilágyi N. Sándor, lector universitar; Szilágyi Pál, profesor universitar, prorector al Universității „Babes-Bolyai”; Tompa Gábor, regizor, director al Teatrului Maghiar de Stat din Cluj; Touk Sándor, istoric.

Greva generală declanșată pe 13 februarie a fost continuată de manifestări stradale demarate în 17 februarie. Au participat la ele și sindicaliștii din CNSLR-Frăția. Sindicaliștii au pichetat alternativ Guvernul, Senatul, Camera Deputaților și, în cazul filialelor locale, prefecturile. La mitingul din Piața Revoluției din București (20 februarie), au participat cca 10.000 de sindicaliști din mai multe județe.

Pe lângă încercările de a crea o presiune asupra Guvernului, liderii sindicali au purtat discuții cu reprezentanții Ministerului Sănătății, ai Ministerului Muncii și Protecției Sociale și ai Ministerului Finanțelor. Ordonanța 34 care prevede majorarea cu 25% a salariilor a rămas însă nemodificată. Sindicaliștii au obținut totuși suplimentarea cu 5% a salariilor medicilor rezidenți și a debutanților din personalul mediu. În urma întîlnirii dintre liderii partidelor din *coaliție* și a ședinței de guvern din 21 februarie au fost acceptate o serie de alte facilități (asigurarea mesei pentru medicii rezidenți aflați în zi de gardă, plata unui procent din cărțile de specialitate, asigurarea cazării rezidenților în limitele posibilităților, acordarea de consultații medicale și medicamente gratuite). În plus, greviștii au fost asigurați că vor primi salariul obișnuit pentru perioada grevei.

Comisia de Muncă și Protecție Socială din Camera Deputaților întrunită pe 18 februarie a votat pentru nemodificarea Ordonanței 34, motiv pentru care președintele Comisiei, deputatul PUNR Valentin Iliescu, și-a depus demisia. Căutînd noi surse de finanțare pentru Sănătate, ministrul Ion Bruckner a avansat soluția introducerii unor taxe suplimentare pe „*comportamente care prejudiciază sănătatea*”, incluzînd aici alcoolul, tutunul și jocurile de noroc. Ministrul Sănătății, Ion Bruckner, a mai lansat propunerea, susținută și de cei din Ministerul Finanțelor, de cuantificarea a actului medical în vederea realizării unor plăți diferențiate și a unei distribuiri echitabile (în raport cu cantitatea, dificultatea și calitatea activității) a veniturilor. Cei din SANITAS au contestat această ultimă propunere, deoarece sindicaliștii au cerut o majorare uniformă a veniturilor.

În privința modificării Ordonanței 34,

Greva Sanitas s-a încheiat

ministrul de Finanțe, Daniel Dăianu, a avertizat asupra „tăvălugului solicitărilor” care ar urma, declarînd: „Nu sîntem în situația de a da, pentru că aceasta înseamnă să luăm din altă parte”. Nevoind să renunțe, sindicaliștii au avut întîlniri cu toate grupurile parlamentare din Camera Deputaților.

În ședințele plenului Camerei Deputaților din 23 și 26 februarie, PDSR a solicitat o majorare salarială cu 50% (PDSR a depus chiar o moțiune simplă pe tema Sănătății, care a fost respinsă), PUNR a pledat pentru 36%, iar PD pentru 30% (uniform). La sfîrșitul celei de a doua întruniri în plen, din 26 februarie, momentul deciziei finale a fost amînat pentru 2 martie. La întrunirea din 26 februarie a Camerei Deputaților, a luat cuvîntul și Virgil Lazea, secretar de stat în Ministerul Finanțelor, care a atenționat că o majorare a salariilor peste 25% ar însemna doar un ambalaj de moment, deoarece, odată cu creșterea inflației (care ar urma) și cu scăderea puterii de cumpărare, majorarea și-ar pierde acoperirea.

După declanșarea grevei generale, după solidarizări și campania de presă, greva s-a făcut simțită tot mai puțin în spitale, doar prin afișe, banderole, respingerea unor cazuri ușoare, dar fără fermitatea de la început. Un sprijin moral pentru greviști a venit din partea Colegiului Medicilor. Persoane cu autoritate în mediul sanitar recunosc, în discuții particulare, că revendicările greviștilor au fost justificate, dar greva a avut o instrumentare politică (SANITAS face parte din CNSLR-Frăția, iar acesta este apropiat de PDSR, cu care, în decursul fostei guvernări, a avut un pact semnat).

În seara de 26 februarie, liderul SANITAS, Marius Petcu, a anunțat încetarea grevei, iar în 27 februarie Sindicatul TESA din domeniul sanitar, după întîlnirea liderilor cu ministrul Sănătății, Ion Bruckner, a declarat suspendarea grevei generale programate pentru 1 martie a.c. Ministerul Sănătății s-a angajat să nu reducă personal TESA în 1998 și să încerce obținerea, în acest an, a unui procent de 5% din PIB pentru Sănătate.

SANDU IORDACHE

1998

3-9 martie

ÎNTRERE CETĂȚENII ȘI STAT

Un
raport

despre
administrațiile
locale
din fostele
țări
comuniste

Aflată mult mai puțin în ultima vreme în prim-planul atenției presei și opiniei publice, administrația publică locală din România se vedește în mod neașteptat a fi una dintre puținele certitudini democratice oferite de ultimii 8 ani. Rezonabil de eficiente – în ciuda circumstanțelor vitrege, sau scandalos de ineficiente –, în ciuda potențialului local evident, administrațiile locale din diferite localități și județe stîrnesc aprecieri sau critici, dar consfințesc însușirea (de fapt, în oarecare măsură – recuperarea) unui mecanism democratic de conducere a treburilor publice.

Administrația locală din România nu este mai omogenă, mai eficientă, mai profesionistă sau mai lipsită de corupție decît cea centrală. Dar nu suferă de o criză de identitate similară cu cea a parlamentului și, prin consecință, a guvernului. Principala cauză este relația mai strînsă de teritorialitate și contact nemijlocit între reprezentanți și alegători. Ameliorarea relativă a scorului de încredere acordat de cetățeni reflectă acest avantaj, și sub acest aspect Bucureștiul este mai curînd un caz atipic.

Proba decisivă o va reprezenta însă intrarea deplină în atribuții, odată cu finalizarea cadrului legal, în special privind finanțele publice, patrimoniul și statutul funcționarului public. Regimul Iliescu a tergiversat cu cinism descentralizarea administrativă, vîdînd încă o dată reflexe ideologice irepresibile. Dar temporizarea actuală a adoptării legilor

relevante, chiar de cîtrîre cei care le solicitau cu note acute de urgență pe cînd administrația locală reprezenta avanposturile glorioase ale opoziției parlamentare de atunci, este încă o dovadă îngrijorătoare a înclinației de a aborda instrumentalist principiile democratice, din perspectiva intereselor politicianiste, de partid și de grup.

De altfel, integrarea în Uniunea Europeană reclamă și în România abordarea frontală a unei probleme pînă acum evitată tacit sau chiar considerată o cutie a Pandorei: dezvoltarea regională. Aceasta implică asumarea unor hotărîri privind distribuirea autorității, a colectării și utilizării resurselor între nivelurile național, regional și local (județ și localități), în condiții de transparență, responsabilitate și eficiență.

Noul raport al Universității Central Europene, în seria realizată de *Project Syndicate*, oferă o imagine sintetică asupra experienței tuturor țărilor foste comuniste în domeniul administrației publice locale. El poate furniza cititorilor revistei „22” o mai bună înțelegere a consecințelor pe care le au descentralizarea sau absența descentralizării administrației publice. În aceeași măsură, însă, raportul demonstrează încă o dată că performanțele oricărui sistem sint determinate decisiv de oamenii care îl aplică; în cazul de față – de fiecare dintre noi.

P R I M A R

În timpul fostelor orînduiri comuniste, au existat disidenți ca Vaclav Havel sau Adam Michnik ce au luptat pentru drepturile asociațiilor locale, pentru drepturile parohiale și ale cultelor religioase, sau pentru anumite inițiative economice locale. Toate aceste proteste au fost considerate ca fiind influențate „din afară”. Ei afirmau faptul că „societatea civilă” spre deosebire de statul centralizat, mobilizează cetățenii și le oferă putere, iar ea este cadrul în care se dezvoltă aptitudinile politice necesare unei guvernări democratice.

Este discutabil dacă administrațiile locale autonome, asemenea grupurilor ce formează „societatea civilă”, sînt într-adevăr promotorii „politicilor de diferențiere”, această sferă de mici grupări bazate pe comuniuni de interese, locale, culturale sau religioase. Aprecierea actuală pe plan mondial a acestor tendințe se datorează în mare măsură eforturilor depuse în anii '80 de către acești disidenți, care s-au expus nu doar represiviunilor interne, ci și constrîngerilor și „solidarității” ipocrite a partidului-stat.

Se pare însă că această apreciere începe să se cam apropie de sfîrșit, cel puțin în ceea ce privește administrațiile locale. Atunci cînd primarul orașului Dupnița (din sudul Bulgariei), Pancho Panatov, a ocupat un fotoliu de parlamentar anul trecut, el nu a fost privit ca un cîștig al

democrației incipente, ci ca un exponent al unei politici noi și murdare – aproape ca un șef al unei bande de derbedei locali care l-au susținut să ajungă pe podiumul național. Colegii mai vechi ai lui Panatov susțin că el a devenit faimos de cînd a incitat o bandă de golani să blocheze timp de trei zile drumul de acces spre Grecia.

Obișnuiți să vadă în actul de guvernare o problemă de interes național, succesorii fostelor partide comuniste transformă adeseori politicile de administrație locale în simple farse (deși multe partide derivate din fostele partide comuniste au încercat să plaseze în posturile de responsabilitate locale adepții ai lor). De pildă, primul președinte independent al Ucrainei, Leonid Kravciuc, a înlocuit organisme regionale și județene din fosta

perioadă sovietică cu consilii subordonate direct președintelui! (De altfel, și Leonid Kucima a apreciat sistemul respectiv de control și nu a făcut mai nimic pentru a schimba lucrurile).

Dar și politicieni reformatori sau anticomuniști s-au dovedit obtuzi în domeniul politicilor locale. În viziunea lor, administrațiile locale ar avea un caracter arhaic, fără capacitatea și discernămintul necesare pentru a juca un rol util în punerea bazei reformei de care societatea are nevoie. Jaroslav Melichar, membru al Partidului Civic Democratic al lui Vaclav Klaus, afirma: „nu va ieși nimic bun din asta... nici în sensul dezvoltării canalelor de comunicare între cetățeni și guvern, și nici în eficientizarea activităților guvernului. Singurul efect va fi o creștere suplimentară a birocrăției și a costurilor guver-

nării. Atît și nimic mai mult”.

Oricum, cu mai mult sau mai puțin entuziasm, unele țări din regiune au început să implementeze reformele care să ducă la descentralizare. Un motiv evident pentru care aceste reforme au fost demarate este de ordin politic: autoritățile locale devin responsabile de buna desfășurare a alegerilor în comunitatea locală pe care o administrează, iar factorii locali beneficiază (în diferite măsuri) de o anumită autonomie în ceea ce privește unele decizii cu o oarecare semnificație locală. Din ce în ce mai des, politicile naționale pot fi susținute doar atunci cînd sînt cunoscute nevoile locale și incluse în programele de guvernare, sau cel puțin atunci cînd aceste programe sînt „ajustate” în funcție de cerințele locale. Miniștrii sînt adeseori nevoiți să se înțeleagă cu primarii sau cu guvernatorii unor regiuni, să calculeze riscurile și să stabilească compromisuri.

Înțelegînd noile realități, unii reformiști autentici sînt acum capabili de a-și focaliza eforturile, deoarece organizațiile de la nivelul administrației locale îi ajută să găsească soluții în domeniile de cel mai mare interes. Alții – cum ar fi Victor Ciorbea, care a reușit, după o luptă dură cu regimul lui Iliescu, să obțină postul de primar al Bucureștiului – descoperă că nivelul politicii locale, capabil să ofere sprijin financiar și organizațional, poate fi o trambulină spre putere, la nivel național.

În ce măsură și-a restrîns influența statul în țările în tranziție? Joacă oare administrațiile locale un rol decisiv – sau măcar semnificativ? Dacă da, acestea ajută sau împiedică reforma? Care sînt costurile scăderii puterii centrale și care sînt avantajele de a menține administrațiile locale pe linia moartă? Cît de bine este ca să existe administra-

Împărțirea responsabilităților între administrația locală și centrală

	Albania	Bulgaria	Rep. Cehă	Ungaria	Polonia	România	Slovacia	Slovenia
Politie	□	□	▲	□	□	□	▲	□
Educație	▲	▲	□	▲	▲	▲	□	▲
Sănătate	▲	▲	□	▲	▲	▲	▲	▲
Transport	▲	□	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Drumuri	▲	□	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Pensii	□	□	□	□	□	□	□	□
Locuințe	▲	★	▲	▲	▲	★	▲	▲
Cultură	▲	▲	□	-	▲	▲	▲	▲
Șomaj	□	▲	□	▲	□	□	▲	□
Protecție socială	□	▲	□	▲	▲	▲	▲	★
Justiție	□	▲	□	▲	▲	□	□	□

□ Național ★ Subnațional ▲ Mixt

Sursa: Project Syndicate Research

ții locale puternice? Sau ele trebuie considerate în continuare ca niște creaturi primejdioase, necesar a fi ținute în lesa constrîngerilor financiare?

Scopul prezentei lucrări este de a limpezi aceste chestiuni și de a oferi câteva concluzii în privința relațiilor dintre guvernul central și administrațiile locale și, de asemenea, în ceea ce privește impactul descentralizării în țările în tranziție. O concluzie principală care trebuie de la bun început subliniată este aceea că e cel puțin prematur să credem că forma administrativă a statului moștenită de la fostul regim s-a schimbat complet. Veștejită autoritate centrală are încă de cedat mult teren în fața nivelurilor locale de administrație. Dar, fie prin reformă, fie prin obstrucționarea voită a reformei, centralizarea excesivă a statului socialist nu a putut rămîne neafectată de dezvoltarea piețelor și de privatizarea proprietății.

Cît de mult este bine ?

Problema rolului administrațiilor locale în cadrul țărilor în tranziție este strict legată de căutarea unei distribuiri eficiente a rolurilor în adoptarea deciziilor în societate. Ce fel de relații trebuie să întretină o administrație locală, atît cu centrul, cît și cu cetățenii? Care este forma pe care o vor lua aceste relații? Cît de „democratice“ pot sau trebuie ele să fie? Cum poate fi protejat interesul național sau eficiența economică, coroborat cu drepturile individuale?

Nu sînt întrebări simple, iar ultima dintre ele implică o problemă fundamentală. Națiunile sînt compuse din indivizi pe ale căror opțiuni democratice statul încearcă să le promoveze, dar uneori dă greș. Să luăm drept exemplu oferta de bunuri și servicii guvernamentale. Sigur că cererea se cunoaște mai bine la

nivelurile locale, deci poate fi mai eficient ca factorii de decizie care sînt implicați în furnizarea acestora să fie cei locali. Un exemplu (oarecum discutabil) în acest sens ar fi și faptul că în Statele Unite populația ar fi perceput o oarecare ineficiență a birocrației centrale, lucru care a dus la o recrudescență a federalismului.

Dar, pe de altă parte, entitățile locale – ca și indivizii, de altfel – pot să nu fie de acord cu anumite servicii (ex: „noi nu vrem arme; nu plătim pentru inarmare...“), sperînd că aceste cheltuieli vor fi suportate de ceilalți. De asemenea, mai există politici locale ce pot avantaja anumite zone în detrimentul altora (de exemplu, prin reducerea taxelor). Totuși, egalizarea la nivel național poate fi foarte importantă în domeniul anumitor servicii (sănătate, asigurări sociale, educație), unde un sistem global se pare că este mai ușor de implementat de către guvernul central.

Administrațiile locale, ce reprezintă o gamă largă de grupări sociale și care implicit reflectă interesele și sensibilitățile acestora (uneori într-o manieră involuntară), au nevoie de o structură legală pe care doar guvernul este capabil să o ofere. Dar adeseori pot apărea tensiuni între interesele guvernamentale și politicile administrațiilor locale. Totuși, drepturile individuale și piața liberă pot fi protejate doar printr-un sistem politic capabil să asigure comunităților locale mijloace de apărare față de presiunile grupurilor de interese. Multe țări au în acest sens puncte de vedere diferite, și putem spune că din punct de vedere guvernamental Scandinavia este puternic descentralizată, spre deosebire de Franța, care se situează la polul opus, cel al unei relative centralizări.

Legea afirmă cu tărie dar realitatea abia șoptește

Încă de la începuturile tranziției a devenit evident că sistemul comunist supra-centralizat are nevoie de o puternică descentralizare în luarea deciziei, care reprezintă echivalentul politic al eliberării forței pieței în economie. În toate economiile în tranziție, relațiile între cetățeni și stat au început să fie alterate de numeroase revendicări acute, reprezentînd sute, dacă nu mii de interese locale de natură civică, comercială și socială. Majoritatea statelor au răspuns acestor fierberi prin crearea unei baze legale incipiente vizînd descentralizarea.

Anul apariției legilor referitoare la descentralizare

Albania	1992
Belarus	1991
Bulgaria	1991
Republica Cehă	1997
Ungaria	1990
Kazahstan	1992
Letonia	1994
Lituania	1994
Polonia	1990
România	1991
Rusia	1992
Slovacia	1990*
Slovenia	1993
Ucraina	1992
Uzbekistan	1993

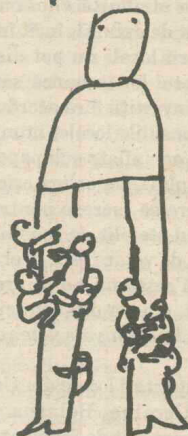
*trecute ca legislație cehoslovacă

În majoritatea țărilor, descentralizarea s-a manifestat prin transferarea responsabilităților către nivelurile inferioare ale sistemului. Pe lîngă responsabilitățile privind diferite servicii municipale (apă, utilități publice, drumuri, amenajări publice), administrația locală este tot mai mult obligată să se ocupe și de

învățămîntul preuniversitar, locuințe, sănătate, servicii sociale și construcții. Un alt aspect frecvent întîlnit este și transferarea proprietăților, cum ar fi pămîntul, fondul de locuințe, întreprinderile etc. de la centru către autoritățile locale.

În Ungaria, *Actul de Transfer al Proprietății*, emis în 1991, trecea întregul fond de locuințe din proprietatea statului în proprietatea autorităților locale. În România, administrațiile locale i s-au dat drepturi asupra tuturor fostelor proprietăți ale statului aflate în zona pe care o administrează, de la parcuri pînă la regii locale. Începînd cu 1991, Kremlinul a transferat proprietatea

ADMINISTRAȚIA CENTRALĂ ȘI LOCALĂ

asupra locuințelor și pămîntului unor diferite guverne mai mult sau mai puțin independente. În Polonia și Albania, întreprinderile mici au fost trecute în proprietatea administrației locale, care a fost totodată însărcinată cu privatizarea lor. În concordanță cu creșterea responsabilităților la nivel local, majoritatea țărilor au redirecționat și cheltuielile spre nivelurile inferioare, ceea ce face ca acestea să crească atît la nivel local, cît și în ansamblu.

Aceste schimbări s-au reflectat și pe scena politică. Poate că exemplul cel mai impresionant (dintre multe altele) în ceea ce privește schimbările, atît în echilibrul intern de forțe politice în lumea postcomunistă, cît și în modul de exercitare a autorității guvernului central, a fost reprezentat prin demonstrațiile de masă privind controlul asupra administrației publice locale care au agitat Serbia în toamna anului 1996. Deși transferarea responsabilităților către autori-

	Belarus	Kazahstan	Letonia	Lituania	Rusia	Ucraina	Uzbekistan
Politie	□	▲	▲	□	▲	▲	▲
Educație	★	□	▲	▲	▲	▲	▲
Sănătate	★	□	▲	▲	▲	▲	▲
Transport	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Drumuri	★	▲	▲	▲	▲	□	▲
Pensii	▲	□	□	□	□	▲	□
Locuințe	★	★	★	-	★	★	★
Cultură	▲	▲	-	▲	▲	★	
Șomaj	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Protecție socială	▲	▲	-	▲	▲	▲	
Justiție	□	□	□	□	□	□	▲

□ Național ★ Subnațional ▲ Mixt

Sursa: Project Syndicate Research

tățile locale pare uneori impresionantă, realitatea nu confirmă totuși așteptările. În toate țările în tranziție, din diverse motive, descentralizarea reală se lasă încă așteptată.

Regele a murit! Trăiască regele!

În unele țări „descentralizarea” este numai o stratagemă. Acolo unde, controlată de vechile și bine adăpostitele elite, „reforma” adesea aproape că revitalizează centralizarea, cu conducători locali care acționează arbitrar și netransparent, ca în timpurile sovietice. În Uzbekistan, de exemplu, impresia creată de autoritățile locale este aceea de autocrație nesigură, punctată de alegeri simulate. „Noii” lideri locali (*khokim*) servesc, ca și în Ucraina, interesele președintelui. Puterea atribuită *khokim*-ului este atât de extinsă, încât întreprinzătorii locali nu pot dispune de contul lor în bancă sau nu pot face investiții fără acordul acestuia. Consiliile locale, numite *Khokimiyats* (aflate sub papucii *khokim*-ului), pot obliga orice întreprindere să lucreze pentru ele, la prețul stabilit de consilii. Modul local de votare este și el o rușine: dacă cetățenii nu se prezintă la vot, cineva din comisia electorală a *Khokimiyats* votează în contul lor.

Unele autorități locale din Uzbekistan, Ucraina, Belarus și Kazahstan sînt atât de inapoiate, încît sistemul acelor zile ale erei sovietice cu muncă forțată și neplătită, numite *sobotnik*, a fost reinstaurat în ciuda murmurului de nemulțumire ale cetățenilor din zonele respective. O astfel de nostalgie nu înseamnă totuși că nu s-a ieșit din timpurile sovietice. În Letonia, descentralizarea a fost dirijată, parțial, de naționa-

liști dornici să refacă întreaga structură politică presovietică a țării. Dar a fost vai și amar de autoritățile locale care au părut a fi insuficient de patriotice. În 1991, Consiliul Local din Daugavpils a fost dizolvat din ordinul Parlamentului, care a pus la îndoială loialitatea unei structuri dominate de etnici ruși.

În multe țări, prăbușirea la vîrf a edificiului comunist a lăsat echilibrul politicii locale relativ intact, așa că descentralizarea, apărută ca o necesitate, poate fi numită, în cel mai bun caz, cețoasă. Democrația a produs cu siguranță o întreagă varietate de conducători și de medii economice la nivelul celor 21 de republici ale Rusiei, 52 de *oblast*-uri, 6 *krais*-uri (teritorii) și 10 *okrug*-

linului. Iată, de exemplu, cazul lui Evgheni Nazdratenko, guvernator al orașului Primorski din estul îndepărtat, a cărui incompetență este de notorietate. Cu toate că a reușit să facă din economia *oblast*-ului său una dintre cele mai decrepite din întreaga Rusie, Nazdratenko a rezistat repetatelor amenințări cu înlocuirea, venite din partea Kremlinului, datorită în special popularității de care se bucură și care s-a evidențiat la urne. În toate cazurile, guverne locale necoerente pot sufoca economia, cum sublinia viceprim-ministrul Rusiei, Boris Nemțov, în decembrie 1997, cu ocazia unui discurs dur despre incompetența multor guverne regionale din Rusia (adeșea alese în mod democratic).

atît de simple, încît numărul lor s-a dublat practic în ultimii cinci ani.

Fragmentarea extensivă a politicilor locale grevează asupra descentralizării efective. În primul rînd, apare tendința de a diminua „vocea” politică a administrației locale. Chiar și cele mai puternice voci de la nivel local devin doar șoapte pe plan național. În plus, cu cît numărul autorităților locale este mai mare, cu atît relațiile bilaterale directe dintre acestea și guvernul central devin mai dificile.

Desigur, sînt anumite localități avantajate de o astfel de „fragmentare”, dar numărul lor este totuși limitat, fiind vorba, în general, de cele care au puterea de a negocia cu guvernul națio-

uri (districte autonome). Numai în cazuri rare, cum ar fi vechiul *baliwick* al lui Nemțov din Nijni Novgorod, sau Samara, sau Moscova și regiunile din jurul ei, sau Tiumen – bogat în petrol –, liderii locali au tradus în fapt legitimitatea democratică, prin experimentarea efectivă a pieței libere.

Dar, în cazul celor mai multe guverne semi-autonome din Rusia, voturile exprimate au permis vechiului stil socialist de proastă administrare să continue, acum și fără amenințarea oarecum disciplinatorie a Krem-

Prea mult, prea puțin

Viteza cu care țările au introdus cadrul legal minim necesar descentralizării este, evident, urmare a revendicărilor populiste și a precipitării evenimentelor. Dar graba strică treaba și face ca lucrurile să nu iasă cum ar trebui. Active sau nu în ceea ce privește descentralizarea, toate țările au căzut în aceeași capcană: prea mare divizare, prea puțină competență; prea multă responsabilitate, prea puțină autoritate; și (discutabil), implicația prea mare a guvernului și prea puțină piață liberă.

În Ungaria, legea prevede numai două lucruri pentru ca o localitate să aibă administrație locală proprie: o școală primară și un doctor. Nu este deci de mirare că țara are peste 3.000 de administrații locale, care au în medie o populație mai mică de 3.000 de oameni, iar trei sferturi dintre ele au chiar sub 2.000 de locuitori. În România, jumătate din populație se află sub jurisdicția unor unități de administrație locală responsabile pentru mai puțin de 3.000 de locuitori. 20% din cele 255 de municipalități din Bulgaria au o populație sub 5.000 de locuitori. Iar în Slovenia condițiile de înființare a unei unități administrative locale sînt

nal de pe poziții de forță. Un exemplu în acest sens ar fi regiunile din Rusia unde există exploatarea minerale importante (Sakha, de pildă, de unde se extrag diamante), și care reușesc să rețină o mai mare parte din ceea ce produc decît alte zone. De asemenea, și unele orașe mai bogate (cum ar fi Ventspils, din Letonia) se zbat și reușesc să păstreze o mai mare parte din impozitele naționale plătite de către cetățenii lor.

Pe de altă parte, și proliferarea administrațiilor locale conduce la o scădere a dimensiunii lor și, implicit, a puterii lor de a oferi multitudinea de servicii la care cetățenii se așteaptă, în mod eficient și cu costuri rezonabile. Problema este îngreunată și de lipsa unor niveluri administrative intermediare, generată, după cum se pare, de reticența populației care le asociază cu fostele niveluri de autoritate ale vechilor regimuri.

Să luăm drept exemplu Polonia, unde primul guvern reformist a considerat chiar de la început descentralizarea, atît la nivelul puterii, cît și la nivel decizional, drept o prioritate. În martie 1990, *Legea administrației locale* oferea puteri considerabile chiar și administratorilor micilor localități și comune. Încercările

ANTET

ISTORIA IDEILOR SOCIOLOGICE,
(vol. 2, De la Parsons la contemporani)

• În continuarea volumului 1 (De la origini până la Weber) vă oferim ultima parte a celei mai cuprinzătoare sinteze a gândirii sociologice.

• O lucrare realizată pentru elevi și studenți, fără detalii inutile, la un preț accesibil.

• Pentru comenzi de peste 10 exemplare acordăm o reducere de 20%.

246 pagini 15.500 lei

Doresc să primesc această carte, cu plata ramburs, la adresa indicată mai jos*.

Expedito:

Numele

Oraș (Localitate)

Strada nr.

Bl. Sc. Et. Ap.

Judet (sector) cod

Tel. Nr. exemplare

*Puteți comanda cărțile noastre și la E-mail: antet@fx.ro

CARTE POȘTALĂ

Post răspuns

Nu timbrați

Destinatar:

Editura ANTE

O.P. 22 C.P. 285

Sector 1, București

Tel: 01-6175332

ulterioare ce prevedeau introducerea unei autorități statale reale la nivelurile cele mai scăzute au fost blocate prin puternice dispute politice și interese partizanice. Ca urmare, când aceste administrații locale mici s-au confruntat cu probleme serioase, cum au fost inundațiile puternice din vestul Poloniei, în vara lui '97, ele și-au dovedit lipsa de forță și ineficiența. Administrațiile comunale nu au avut practic nici o contribuție în cadrul operațiunilor de salvare și, în plus, acțiunile de ajutorare venite de la nivelul central au fost adeseori direcționate în mod defectuos. Astfel că, în momentul de față, unii responsabili din administrațiile comunale susțin că „nu ar fi intervenit atâtea pierderi dacă ar fi fost implementată de la bun început o reformă reală a administrației“ (cf. ziarului *Gazeta Wyborcza* din august '97).

În multe țări, există structuri intermediare guvernamentale care supraveghează felul în care politicile naționale sînt aplicate în teritoriu, conform legii. În Ungaria, administrațiile regionale centralizează informațiile privind diverse activități locale și le verifică constituționalitatea; în România, administrația regională, la nivelul județelor, este formată din două structuri paralele (una este în esență o ramură a guvernului, după modelul francez al prefectului, iar cealaltă este una aleasă în mod democratic, la nivel local, fără a fi subordonată ierarhic guvernului); în Polonia, structurile regionale (voievodate) sînt mai de grabă agenți pasivi ai guvernului central decît reprezentanți regionali ai autorității locale.

Desigur că structurile guvernamentale intermediare, mandatate prin lege, nu reprezintă întotdeauna o punte între autoritatea centrală și micile administrații locale. Scandinavia reprezintă exemplul perfect al modului în care instituții ca prefecturile pot fi înlocuite de asociații voluntare de mici comunități. De fapt, în Polonia, comunele au posibilitatea de a se asocia pentru a putea oferi servicii la nivel zonal. În anumite sisteme sociale, cum ar fi cel din Scandinavia, existența canalelor formale și informale de coordonare și cooperare este considerată a fi firească. În fostele țări comuniste, acest lucru este mai puțin evident, ele fiind înlocuite de sistemul „relațiilor tovărășești“, prea puțin folositor din punct de vedere al progreselor pe calea descentralizării. În multe țări,

responsabili importanți din administrația locală amîna crearea de noi structuri, considerînd că pot implementa ei înșiși noi legi privind autonomia locală.

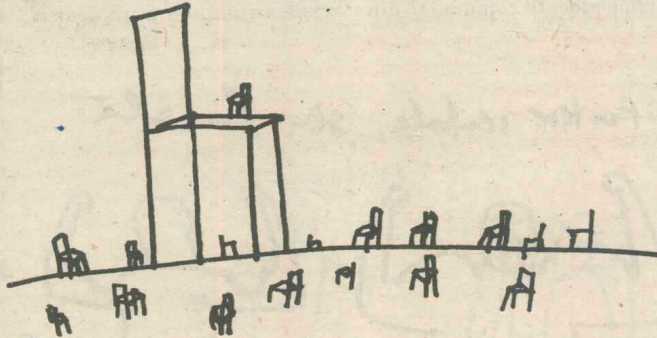
De fapt, problema care se pune nu este că sînt sau nu prea multe administrații locale, ci că sînt prea puțini aceia care le pot conduce cu competență. Lipsa competenței manageriale la nivelul administrației locale a determinat numeroși observatori

prezentanților vechii administrații, sau înlocuitorilor lor incapabili, să rămînă la putere. În multe țări foste comuniste, cetățenii nu se pot desprinde de ideea înrădăcinată din timpul sistemului comunist cum că trebuie să aștepte totul de la stat, și au de aceea un simț civic foarte slab dezvoltat. În acest sens, iată că deși în Polonia mișcările sociale au fost atît de puternice, la alegerile locale din 1994, participa-

responsabilităților către administrația locală, aceasta capătă și posibilitățile financiare pentru a putea face față obligațiilor asumate. În nici una dintre țările în tranziție administrațiile locale nu se bucură de prea multă libertate fiscală și nici nu au la dispoziție resurse financiare importante (deși în multe cazuri au căpătat acces direct la unele surse).

În toate țările în tranziție, sistemul de impozitare și mărirea impozitului sînt încă hotărîte la nivel central; la fel sînt stabilite și tarifele pentru diferite servicii, cum ar fi chirile, deși aceste servicii fac parte din responsabilitatea administrației locale. Majoritatea țărilor au stabilit cîteva impozite specifice care revin administrațiilor locale; acestea reprezintă însă mai degrabă o povară pentru cetățeni decît o sursă de subzistență pentru administrațiile locale. Iată exemplul Rusiei, unde printre cele 21 de impozite locale stabilite prin *Legea privind principiile de bază ale impozitării* din 1991, sînt incluse impozitul pe cursele de cai, un impozit pentru deținătorii de cîini, taxe pe comercializarea computerelor uzate și pe folosirea sloganelor publicitare. În aceste condiții, nu este de mirare că venitul total din aceste taxe de abia ajunge la 0,5% din PIB.

Nici plata serviciilor pe care le furnizează către populație nu reprezintă o sursă importantă de venituri pentru administrațiile locale. Prețurile pentru aceste servicii sînt stabilite la nivel central și sînt adesea subvenționate. În 1994, numai în Croația și Albania, prețul energiei destinate consumului casnic corespundea costurilor economice necesare producerii acesteia. Și

(inclusiv Banca Mondială) să recomande precauție în transferarea reală a responsabilităților către administrația locală. Într-adevăr, în Polonia, *Legea administrației locale* pare să recunoască aceste probleme, permițînd comunelor să aleagă, între anumite limite, modalitatea de implementare a programelor naționale.

Direcția cea mai potrivită de urmat trebuie totuși să pornească de la vîrf. Nici o fostă țară comunistă nu a creat suficiente structuri politice sau administrative pentru a proiecta sau coordona procesul de descentralizare. Responsabilitatea pentru treburile administrației locale este împărțită de obicei între un amalgam de structuri guvernamentale concurente (Ministerul de Finanțe, Oficiul Concurenței etc.) și unele comisii parlamentare. Polonia este singura țară fostă comunistă care a creat o structură de coordonare, constituind în cadrul Consiliului de Miniștri un grup de lucru la nivel interguvernamental în vederea rezolvării acestei probleme. În Albania s-a încercat crearea unei structuri similare, în timpul președintelui Sali Berisha, dar care a funcționat doar pentru scurt timp.

Aceste probleme manageriale nu vor fi rezolvate prea repede. Pe de o parte, formarea competenței manageriale necesită timp, iar pe de alta, apatia populației permite în multe cazuri re-

rea electoratului la urne a fost foarte slabă (28% în zonele urbane și 38% în cele rurale).

Banii – cît mai aproape de contribuabil

Problema esențială a descentralizării este mai degrabă de natură financiară decît structurală. Deși autoritățile centrale au transferat o parte din responsabilități administrației locale, în majoritatea cazurilor autoritatea fiscală a rămas tot la nivel central. Țările în tranziție pot să aleagă nivelul de descentralizare pe care îl doresc și pe care îl consideră potrivit, așa cum de altfel procedează și țările occidentale. Dar descentralizarea este reală doar dacă, odată cu transferarea

NEMIRA

Colecția TOTEM

Gilbert Durand
**FIGURI MITICE ȘI
CHIPURI ALE OPEREI**

Georges Bataille
EROTISMUL

Colecția ȘTIINȚA COMPLEXITĂȚII

Benoît Mandelbrot
OBIECTELE FRACTALE

Comenzi: C.P. 26-38 București

chiar dacă stabilirea taxelor este lăsată la latitudinea administrației locale, se întâmplă adesea ca responsabilii să fie reticenți în a le crește, din considerente politice.

Preutindeni administrațiile locale sînt în oarecare măsură dependente de guvernele centrale. În America, de exemplu, țară care se mîndrește cu federalismul său, învățămîntul superior și asistența socială sînt asigurate atît la nivelul statelor, cît și la nivel local. În tot cazul, deși finanțate parțial de la bugetele locale, serviciile nu ar putea supraviețui în forma actuală dacă nu ar primi și fonduri de la Washington. De asemenea, Washington-ul dezvoltă tot felul de proiecte „locale” folosind fonduri provenite din impozitele percepute la nivel național.

În economiile în tranziție, dependența financiară a administrațiilor locale de guvernul central este cvasi-totală. Polonia este singura țară unde fondurile cheltuite la nivel local depășesc cu numai 25% veniturile proprii ale administrațiilor locale (diferența este asigurată de la nivel central, fie prin transfer de fonduri, fie prin redistribuire). În Albania, administrațiile locale nu au nici un fel de surse de venituri proprii; în Bulgaria și Ucraina, veniturile din surse proprii ating abia 5% din bugetele administrațiilor locale. Această situație conduce ca deciziile cheltuielilor locale să depindă exclusiv de disponibilitățile financiare.

În plus, cît timp în Occident transferurile de la bugetul central către autoritățile locale se fac conform unui algoritm matematic sau sub formă de fonduri cu o anumită destinație precisă, în țările în tranziție acestea tind să capete forma unor sume decise arbitrar, în urma unor negocieri între reprezentanții locali și guvern, iar administratorii locali

au posibilitatea să le cheltuiască așa cum cred ei de cuviință. În întreaga regiune, rareori scopul folosirii acestor bani este specificat și obligatoriu. Doar în Ungaria se practică un sistem riguros de alocare a fondurilor, acestea fiind folosite în special pentru a completa finanțarea unor proiecte legate de infrastructură. Această lipsă a specificației scopului cheltuielilor nu are ca efect doar degrevarea de responsabilități a factorilor locali, ci și creșterea risipei și dezvoltarea abuzurilor de tot felul. Sporirea fondurilor alocate comunelor din

spitale sînt ocupate doar în proporție de 20%, administratorii locali sînt obligați să le finanțeze ca și cum ar fi pline la maximum.

Rusia și Ucraina au făcut, de asemenea, pași înainte în domeniul descentralizării: bugetul alocat administrațiilor locale este destinat unor scopuri precise. Din păcate, nu este precizat în mod limpede care cheltuieli cad în sarcina administrațiilor locale și care nu. În multe țări, învățămîntul primar este sub responsabilitatea autorităților locale, dar puțini știu dacă în aceste atribuțiuni intră doar fi-

trale) întîlnit în Franța se regăsește în multe dintre fostele țări comuniste, cu anumite mici diferențe dintr-un loc în altul.

Datorită temerilor că dezvoltarea puterii locale ar putea slăbi autoritatea parlamentară, în Letonia, de exemplu, politicienii au preferat să o aibă sub control strict, motiv pentru care au refuzat ca prefectii să fie subordonați direct primului-ministru. În Ungaria există așa-numiții „Comisari ai Republicii”, care erau atît de preocupați de a-și păstra locurile, încît atribuțiunile lor variau în funcție de situația politică a momentului. Într-un final, această funcție a fost aproape desființată, iar astăzi instituția respectivă este mai degrabă un birou ce se ocupă cu raportarea către Curtea de Conturi a activităților ilegale ale administratorilor locali.

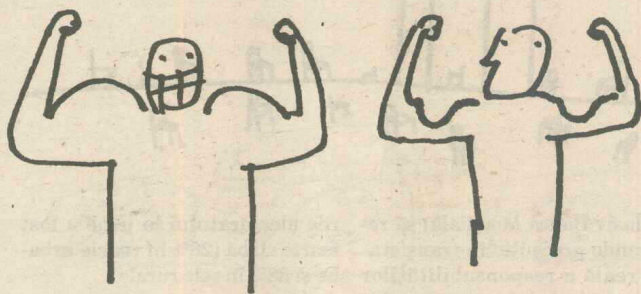
Politică și piață

Lipsa forței financiare a administrațiilor locale mai are și alt efect asupra procesului de descentralizare. Majoritatea oamenilor asociază descentralizarea cu transferul puterii de la autoritățile centrale către cele locale. Dar aceasta poate îmbrăca și o altă formă, și anume, de transfer al puterii de decizie din mîinile statului în domeniul privat. În ultima vreme, tot mai multe țări occidentale au început să aplice regulile pieței în administrarea serviciilor publice, în care noțiunea de „drept” al fiecăruia la anumite servicii începe să cedeze locul orientărilor bazate pe regulile pieței, ce scot mai bine în evidență adevăratele nevoi și preferințe ale cetățenilor.

Într-adevăr, acum OECD-ul sugerează diferite „experimente” în ceea ce privește furnizarea serviciilor publice. Printre acestea se poate vorbi de folosirea unor „cupoane” ce pot fi ulterior schimbate pe servicii oferite de firme publice sau private ce concurează liber, de folosirea anumitor firme particulare, de organizarea de licitații sau de asocierea cu firme private în parteneriate. În toate aceste cazuri, administrațiile locale, cunoscînd mai bine nevoile, sînt în mai mare măsură capabile să determine ce este într-adevăr necesar și să supravegheze desfășurarea activităților în cît mai bune condiții și cu costuri minime.

Deși fostele țări socialiste au înregistrat succese notabile în implementarea economiei de piață și în dezvoltarea sectorului privat, reformele legate de descentralizare au încurcat complet

Putere centrală și locală

Polonia între anii 1991 și 1993 s-a reflectat în primul rînd prin creșteri ale salariilor funcționarilor administrației locale.

Ca și cum slăbiciunea financiară a administrațiilor locale nu ar fi fost de ajuns, în anumite țări guvernul fie păstrează putere de decizie ce se suprapune peste responsabilitățile locale, fie uită pur și simplu să specifice anumite domenii de autoritate și răspundere. Rezultatele sînt destul de ușor de prevăzut. În Bulgaria, de exemplu, Ministerul Sănătății a prevăzut cheltuielile în domeniul spitalicesc (medicamente și materiale) în funcție de numărul de paturi. În aceste condiții, s-a ajuns la situația că deși unele

nanțarea cheltuielilor curente sau și investițiile în domeniul școlar.

Astfel că, una peste alta, nu putem să nu dăm dreptate autorităților locale din majoritatea țărilor din regiune care afirmă că „ei se prefac că ne dau putere, iar noi ne prefacem că o administrăm”. Pentru a putea înțelege cît de centralizat rămîne totuși nivelul decizional chiar și în țările care au făcut cele mai mari progrese în domeniul descentralizării, este destul să privim raportul dintre cheltuielile locale față de cheltuielile totale guvernamentale și observăm că în sarcina guvernului cade furnizarea unei mari părți de bunuri și servicii, în detrimentul atribuțiilor administrațiilor locale. Ca exemplu, putem spune că, dacă în țările scandinave administrațiile locale gestionează bugete în jur de 45% din totalul cheltuielilor guvernamentale, în Ungaria acest raport este abia de 25%, iar în Polonia doar de 20%.

Însă dacă ar fi să ne uităm mai cu atenție, și în rîndul țărilor occidentale există exemplul Franței, considerată un „simbol al etatismului”, unde raportul definit anterior este abia de 20%, deci comparabil cu cel al Ungariei și Poloniei. De altfel, modelul „prefecturilor” (prefectul fiind reprezentantul local al puterii cen-

POLIROM

NOUȚĂȚI
februarie-martie '98

Vladimir Jankélévitch
Iertarea

Carl E. Schorske
Viena fin-de-siècle
Politică și cultură

În pregătire:

Mihail Psellos Cronografia. Un veac de istorie bizantină
Paul Cornea Introducere în teoria lecturii
F.M. Dostoievski Idiotul (traducere nouă)

Comenzi la: CP 266, 6600, Iași, Tel. & Fax: (032)214100; (032)214111; (032)217440
București, Bd. I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, Tel.: (01)6138978
Brașov, str. Toamnei nr.7, bl. 4, Tel. & Fax: (068)150318
E-mail: polirom@mail.dntis.ro

serviciile publice. Dacă dezvoltarea afacerilor în sectorul privat a devenit forța motoare în majoritatea economiilor fostelor țări comuniste, în domeniul administrațiilor locale lucrurile stau complet diferit. Efectele secundare ale lipsei forței financiare ale administrațiilor locale sînt deosebit de nocive; funcționarii locali se confruntă cu mari probleme, fiind presați, pe de o parte, de răspunderile sociale tot mai mari, iar pe de altă parte de lipsa resurselor pentru a le putea onora. Pentru guvernele ostile privatizării, această situație este o mană cerească, și chiar și pentru consiliile locale reformiste aceasta reprezintă o bună scuză.

Administrațiile locale din toate țările în tranziție sînt obligate să lupte din greu pentru a obține fonduri. O sursă potențială de venituri este formată din activele ce le-au fost transferate în cadrul procesului de descentralizare. Acesta este un lucru foarte important. În Ungaria, prin *Legea transferului de proprietate* din 1991, s-a asigurat trecerea în patrimoniul local a fondului locativ; în România, au fost transferate toate fostele proprietăți de stat împreună cu terenurile aferente (începînd de la parcuri și terminînd cu întreprinderile prestatoare de servicii publice); în Rusia, începînd cu anul 1991, fondul locativ și pămîntul au fost transferate nivelurilor locale, în Polonia și Albania micile întreprinderi au fost încredințate, de asemenea, administrației locale, care se ocupă de privatizarea lor.

Vinzarea acestor active este desigur o potențială sursă de venituri. Din păcate, în aceste cazuri, privatizarea s-a desfășurat într-un ritm extrem de lent. O parte din vină o poartă discuțiile asupra ritmului și metodelor de privatizare – licitații, cupoane sau MEBO – discuții care au tergiversat, de altfel pretutindeni, procesul.

În al doilea rînd, mai sînt transferuri ale unor proprietăți a căror administrare este considerată de către autoritățile centrale prea costisitoare. Dar consiliile locale se tem de creșterea șomajului în raza lor de autoritate, ceea ce face că pe termen lung aceste active devin o povară financiară la rînd local. Putem privi exemplul Budapestei, unde administrația locală s-a trezit pe cap cu o mulțime de firme pe care nu le poate nici vinde, nici închide. De asemenea, volumul scăzut de credite acordate cetățenilor afectează negativ posibi-

litatea de vînzare ale anumitor active, în special în domeniul locativ. Această problemă este accentuată și de statutul dubios din punct de vedere legal al multor proprietăți, și de un set de reglementări legislative incomplete în ceea ce privește vînzarea, cumpărarea sau închirierea.

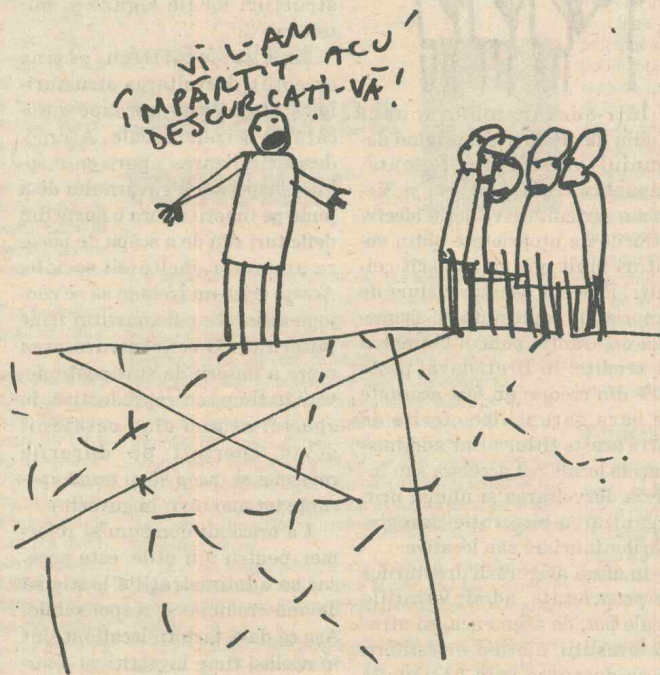
O a treia chestiune în discuție se referă la raporturile de putere. Prin controlul proprietății, administrațiile locale își rezervă posibilitatea de a împărți domeniul valoroase unor susținători sau unor aliați. De asemenea, aceasta este o modalitate de a

impune cedarea contractelor de

locație, schimbarea domeniului de activitate sau chiar concedierea angajaților.

Pentru a finanța inițiative cu caracter populist, adeseori, administrațiile locale nu ezită să impună condiții financiare dure pentru firmele ce desfășoară afaceri pe plan local și, în special, pentru acelea care nu au posibilitatea să plece într-o altă localitate. De pildă, în aproape toate țările în tranziție, administrațiile locale beneficiază de un control în proporție de 100% în ceea ce privește impozitele asupra proprietății. Excepție făcînd Albania, respectiv Ucraina, unde „pretențiile” locale asupra controlului se ridică la 60%, respectiv 70%. Dar nevoia de surse de finanțare pentru activitățile locale face ca autoritățile să impună taxe împovărătoare asupra locuințelor și firmelor. În Slovacia, 71% din veniturile locale provin din astfel de taxe pe proprietate.

Este deja superfluu de a mai sublinia legătura stînsă dintre o democrație autentică și piața liberă. S-a repetat la nesfîrșit că piața și democrația merg mîna în mîna. Dar observațiile de pînă acum arată că autoritățile locale alese prin vot democratic sînt cele mai dispuse să tolereze atitudinile antiliberales moștenite de către cetățeni. Astfel că întrebarea nu este doar în ce măsură descentralizarea este necesară pentru dezvoltarea democrației, dar și în ce măsură ajută sau împiedică dezvoltarea unei economii de piață dinamice.

exercita presiuni asupra unor oameni; de pildă, anumite firme riscă să nu mai poată închiria un sediu sau să nu-și poată reînnoi contractele de locație. Anul trecut a apărut un mare scandal în Ljubljana între administratorii firmelor deținute de către municipalitate, care s-au revoltat împotriva imixtiunii continue a primarului orașului în treburile lor.

Devine îngrijorător amestecul administrațiilor locale în activitățile sectorului privat. Veniturile insuficiente de care dispun administrațiile locale le fac foarte dependente de veniturile ce sînt obținute din proprietățile care le-au fost transferate. Această dependență face ca autoritățile locale să păstreze controlul asupra multor întreprinderi pentru a folosi veniturile acestora spre a finanța alte activități, cum ar fi cele pentru creșe, locuințe sau dispensare. O astfel de atitudine nu are drept efect doar întîrzierea privatizării, ci crește și ambițiile comerciale ale admi-

istratorilor locali.

În mod deliberat sau nu, des-tele guverne naționale încurajează aceste fenomene. Un exemplu tipic este *Legea administrației locale* din România, care prevede că „administrațiile locale au dreptul să creeze sau să contribuie la crearea de noi active, și/sau să dețină acțiuni în societăți comerciale formate cu activele lor proprii sau obținute prin transferuri de proprietate, inclusiv pot forma societăți mixte cu parteneri din țară sau din străinătate”. Unele administrații locale sînt atît de grăbite să între-

impune cedarea contractelor de

locație, schimbarea domeniului

de activitate sau chiar concedie-

rea angajaților.

Pentru a finanța inițiative cu

caracter populist, adeseori, admi-

ministrațiile locale nu ezită să

impună condiții financiare dure

pentru firmele ce desfășoară

afaceri pe plan local și, în speci-

al, pentru acelea care nu au posi-

bilitatea să plece într-o altă loca-

litate. De pildă, în aproape toate

țările în tranziție, administrații-

le locale beneficiază de un con-

trol în proporție de 100% în ceea

ce privește impozitele asupra

proprietății. Excepție făcînd Al-

bania, respectiv Ucraina, unde

„pretențiile” locale asupra con-

trolului se ridică la 60%, respec-

tiv 70%. Dar nevoia de surse de

finanțare pentru activitățile lo-

cale face ca autoritățile să impu-

nă taxe împovărătoare asupra lo-

cuințelor și firmelor. În Slovacia,

71% din veniturile locale provin

din astfel de taxe pe proprietate.

Este deja superfluu de a mai

sublinia legătura stînsă dintre o

democrație autentică și piața libe-

ră. S-a repetat la nesfîrșit că

piața și democrația merg mîna

în mîna. Dar observațiile de pînă

acum arată că autoritățile locale

alese prin vot democratic sînt

cele mai dispuse să tolereze ati-

tudinile antiliberales moștenite

de către cetățeni. Astfel că între-

barea nu este doar în ce măsură

descentralizarea este necesară

pentru dezvoltarea democrației,

dar și în ce măsură ajută sau îm-

piecă dezvoltarea unei economii

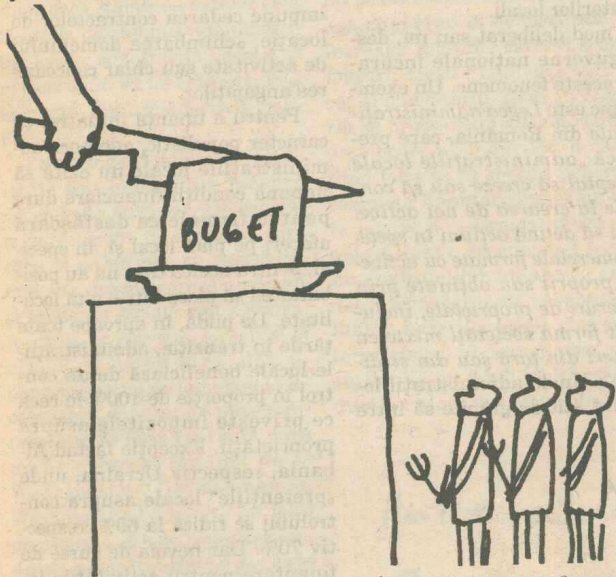
de piață dinamice.

Ce urmează?

Faptul că administrațiile locale par a-și da silința în distrugerea democrației – prin tendința de a aplica soluții colectiviste îndreptate împotriva pieței libere și a efectelor acesteia – nu înseamnă că totuși ele nu pot constitui catalizatori ai libertăților economice și ale drepturilor civile. Administrațiile locale nu numai că pot, dar chiar joacă un rol semnificativ în procesul tranziției economice. În acest domeniu se simt rezultate evidente, și sînt de evidentă orașe ca Tallinn, Sverdlovsk, Szczecin sau București, unde energiile nu se mai risipesc în blocarea privatizării și în lupte sterile cu guvernul pentru a obține o felie cît mai mare din prăjitură, ci se canalizează efectiv pentru a sprijini drepturile de proprietate și a le asigura o susținere solidă prin lege.

De ce oare? În majoritatea fostelor țări comuniste, și în special în CSI, proprietatea privată nu

plus

este suficient de puternică pentru a permite o bună funcționare a pieței. Dacă luăm drept exemplu domeniul construcțiilor de locuințe, observăm că dezvoltarea spectaculoasă a acestuia în Varșovia, spre deosebire de Kiev, Minsk sau Vilnius, unde s-au înregistrat regrese clare, se datorează exact cadrului legislativ, ce în primul caz a oferit drepturi de proprietate care permit tranzacțiile pe o piață în plină expansiune, spre deosebire de celelalte localități în care aceste legi lipsesc.

Drepturile reale asupra proprietăților nu înseamnă doar un titlu, ci și o motivație a oamenilor de a le păstra și înmulți. Crearea cadrului legal corespunzător asupra proprietății este, evident, o sarcină la care contribuie atât administrația locală, cât și guvernul central. Dar, în anumite cazuri, autoritățile locale au făcut un pas înaintea celor centrale, iar efectele sînt vizibile. În Nijni Novgorod, de pildă, unde reforma agrară este cea mai înaintată din Rusia, s-a observat o creștere a investițiilor în proprietăți de opt ori, spre deosebire de declinul general al investițiilor în fermele colectiviste care s-a înregistrat în tot restul țării.

Într-adevăr, conform unui studiu din 1996 a UE privind domeniul agricol din Polonia, Republica Cehă, Ungaria și Slovacia, agricultorii ce dețin efectiv titlurile de proprietate obțin venituri mult mai mari decît ceilalți. Posesia acestor titluri de proprietate reprezintă de asemenea o garanție pentru obținerea de credite: în Bratislava, peste 70% din credite au fost acordate pe baza garanțiilor oferite de către aceste titluri. Dar administrațiile locale pot accelera sau întârzia dezvoltarea și numai prin organizarea birocrăției înregistrării funciare sau locative.

În afara asigurării drepturilor de proprietate, administrațiile locale pot, de asemenea, să atragă investiții, ajutînd investitorii să se descurce prin hățișurile unor prevederi legale foarte încurcate. Orașul Szekesfehervár, din Ungaria, poate oferi un bun exemplu. El a reușit să atragă investitori puternici, ca Ford, IBM, Alcoa, Nokia, Stollwerck sau Denso Corporation Japan, nu doar oferind facilități fiscale, o infrastructură bună și forță de muncă bine calificată, ci și stabilind un sistem de „persoane de contact” ale căror responsabilități constau în organizarea întîlnirilor cu autoritățile competente și în

scurtarea formalităților și proceselor administrative complicate.

De fapt, în tot spațiul fost comunist, reducerea responsabilităților guvernului central nu este un scop în sine, ci responsabilitatea revine dezvoltării piețelor. Odată cu colapsul sistemului comunist, în anii '89-'91, birocrățiile s-au prăbușit sub propria lor greutate. Oricît s-ar fi redus birocrăția în ultimii ani, efectele puterii centrale persistă încă la toate nivelurile, în întreaga regiune. Chiar și Polonia, care poate fi considerată printre țările cele mai descentralizate, are încă multe de făcut pentru a crea structuri locale sigure și puternice.

În alte locuri (cu puține excepții), dezvoltarea structurilor statului este aproape sufocată de crizele fiscale. Atunci, descentralizarea apare ca o soluție disperată a guvernului de a pune pe umerii altora o parte din deficituri sau de a scăpa de povara anumitor cheltuieli sociale. Aceste crize nu trebuie să se conjuge deoarece pot constitui frîne puternice. O concentrare prea mare a puterii de stat poate deveni în timp contraproductivă, în special atunci cînd cetățenii devin speriați de durerile reformei și încep să-și pună speranțe tot mai mari în guvern.

Ca orice alt domeniu al reformei, pentru a fi utile, este necesar ca administrațiile locale să devină credibile și responsabile. Așa că dacă factorii locali nu sînt în același timp investiți cu o autoritate reală pentru a rezolva problemele ce le revin, dar și cu responsabilități pe măsură, este de prevăzută că puterea guvernelor centrale va rămîne excesivă. Dar ideea împărțirii puterii nu este în general bine acceptată nici de politicienii reformiști, nici de nostalgicii socialismului. Vor fi însă nevoiți să o accepte pînă la urmă, dacă doresc într-adevăr ca statul postcomunist să fie adus la o dimensiune care să asigure guvernarea eficientă.

ÎN TRE CETĂȚENI ȘI STAT

Un raport despre administrațiile locale din fostele țări comuniste

Iarna, 1998

Privatization Project
Syndicate

Au contribuit:

- Albania
Lindita Xhillari
- Belarus
Dr. Igor Pelipas
- Bulgaria
Spartak Keremidchiev
Todor Gradev
- Republica Cehă
Eva Klvacova
- Kazahstan
Viacheslav Kozlov
- Letonia
Velga Vilne
- Lituania
Romana Lazutka
- Moldova
Sergiu Botezatu
- Polonia
Agnieszka Rybinska
Joanna Dzialo
- România
Cristina Carp
Liviu Gaiță
- Russia
Maxim Kvasha
- Slovacia
Pavel Suda
- Slovenia
Franci Krizanic
- Ungaria
Dr. András Korosenyi
Dr. Attila Havas
- Ucraina
Miroslava Didukh
- Uzbekistan
Alisher Ilkhamov

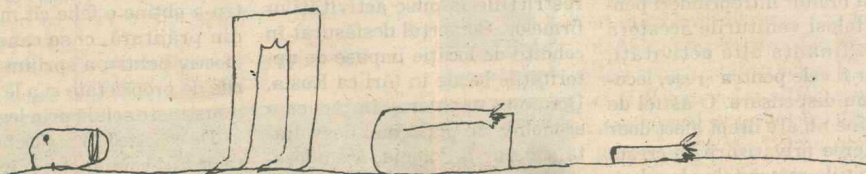
Comitet editorial
Kenneth Murphy
Roman Frydman
Andrzej Rapaczynski

Editori adjuncți

Josh LaPorte
Melissa Fleer
Pavel Sinev

Traducere: Eugen Vălcău

M-AM DESCENTRALIZAT

Coordonator de proiect:
GABRIELA ADAMEȘTEANU

Redactori:
AURELIAN CRĂCIUN
ALICE TAUDOR

Grafician:
DAN PERJOVSCHI

Tehnoredactor:
FLORIN ANGHEL

Corectură:
RODICA TOADER
GABI VASCOCENCO
MARA ȘTEFAN

Ce înseamnă starea de sănătate?

Definirea stării de sănătate a femeii, ca de altfel a sănătății în general, se face prin prisma absenței bolii. Abordarea ei s-a concentrat pe rolul femeii în reproducere. În ultimii ani definiția s-a extins, incluzând sănătatea maternă, infecțiile aparatului reproducător și, în mai mică măsură, cancerelor organelor genitale, neglijând, însă, în continuare, multe alte aspecte. Una dintre definițiile cele mai complexe, care include multitudinea aspectelor sociale ale vieții femeii care-i pot influența sănătatea, este cea formulată în 1991 de Van der Kwaak: „Sănătatea femeii este starea generală de bine, determinată nu numai de factorii biologici și de reproducere, ci influențată printr-o serie de factori precum munca pe care o depune, starea ei de nutriție, stres, război și migrație”.

Perioade semnificative pentru sănătatea femeilor

Problema sănătății femeilor trebuie abordată din prima zi de viață a nou-născutului de sex feminin. Adolescența este o perioadă din viață în care o bună stare de sănătate și un proces corespunzător de creștere ar putea să ajute la depășirea solicitărilor unor activități cu mare consum energetic, cum ar fi munca și sarcinile. În perioada fertilă, problema sănătății femeilor este abordată, în principal, prin prisma potențialului lor de a naște copii. Se acordă prea puțin atenție programelor de prevenție a cancerelor genitale, celor care se adresează factorilor de mediu sau riscurilor diverselor locuri de muncă. În urma procesului general de îmbătrânire a populației din numeroase țări, au început să fie efectuate și studii privind femeia în menopauză și femeia vîrstnică.

Pentru ambele extreme situate în afara perioadei fertile există importante goluri în înțelegerea sănătății femeii.

Durata medie de viață a femeilor este mai mare decât a bărbaților. În timp ce riscurile majore pentru sănătate asociate sarcinii sînt bine cunoscute, alte probleme care derivă din biologia reproducției sînt mai puțin abordate (de exemplu, menstruația expune femeia la riscuri crescute de anemie). Anumite condiții de sănătate (anemia, malnutriția, hepatita, tuberculoza, diabetul și afecțiunile cardiace) sînt agravate de sarcină. De asemenea, complicațiile sarcinii pot determina sechele permanente. Datorită factorilor biologici, femeile prezintă un risc de expunere la bolile cu transmitere sexuală și HIV mai mare decât bărbații și consecințele lor sînt mai frecvent grave din cauza faptului că, la femei, frecvent, aceste afecțiuni nu prezintă simptome, întîrziind aplicarea tratamentului. Virusul papilomatos, cel mai important factor de risc pentru cancerul de col uterin, produce degenerescențe neoplazice mult mai frecvent la femei decât la bărbați. În țările în curs de dezvoltare, cancerul de col determină mult mai multe cazuri noi de îmbolnăvire decât oricare altă formă de cancer. Chiar dacă se consideră că femeile de vîrstă fertilă hormonii estrogeni le conferă o oarecare protecție împotriva afecțiunilor cardiovasculare, riscul pentru această îmbolnăvire crește după menopauză. Numărul deceselor prin afecțiuni cardiovasculare pentru grupe de vîrstă 45-65 de ani este mai mare la femei decât la bărbați.

Femeile, cele mai afectate de sărăcie

Mediul socio-economic influențează expunerea femeii la afecțiuni și accidente. De exemplu, gătitul constituie unul din cele mai serioase riscuri ocupaționale și de mediu pentru sănătatea femeii. Inhalarea fumului, gazelor toxice și arsurile accidentale sînt cauze frecvente de îmbolnăvire.

Poziția socială a femeii, frecvent legată de rolul ei în familie, contribuie la perpetuarea unei condiții precare de sănătate, alimentație necorespunzătoare, sarcini frecvente.

Statusul socio-economic scăzut expune femeia la abuzuri fizice, sexuale și depresie. Drumurile necorespunzătoare, deficiențele sistemului de asistență medicală constituie importanți factori de risc pentru femeia gravidă. Lipsa apei și a sistemelor de canalizare, salubritatea sînt greutăți suplimentare pe umărul femeilor care poartă responsabilitatea gospodăriilor și creșterii copiilor. Sărăcia afectează în principal femeile pentru că ele sînt mai puțin retribuite decât bărbații și pentru că lucrează mai mult în afara locurilor oficiale de muncă, prestînd munci neplătite.

Două treimi din femeile de pe glob suferă în prezent din cauza sărăciei. Simptomele ei cele mai frecvente sînt anemia cronică, malnutriția și oboseala severă. Ea se transmite de la mamă la fată, mult mai frecvent la cel de sex feminin decât la cel de sex masculin. Ea își face din ce în ce mai frecvent simțită prezența și în societatea românească.

În ultimii 25 de ani, se constată o creștere semnificativă a implicării femeii în diferite munci. Angajarea în muncă crește stresul la care este expusă femeia datorită disponibilităților scăzute de timp pentru creșterea copiilor și munca din gospodărie.

Ce înseamnă calitatea vieții ?

Dimensiunile vieții femeii îmbracă trei aspecte: social și economic, în familie și în gospodărie, la nivel individual. Calitatea vieții poate fi cuantificată numai prin autoraportare individuală și este influențată de contextul social și cultural al normelor, valorilor și așteptărilor care dau sens vieții de zi cu zi. Posibilitatea și abilita-

BORBALA KOO

Sănătatea femeilor

tea femeii de a alege modul de alocare a timpului propriu între muncă, familie, activități pentru comunitate, politică și distracție au o importanță deosebită. Rolul femeii în familie și gospodărie include pe cel de soție/parteneră, părinte. În multe situații statutul femeii derivă din performanțele obținute în îndeplinirea acestor roluri, alături de așteptările privind modul în care femeia „ar trebui” să se comporte în relația sa cu ceilalți membri din gospodărie. Evaluarea poziției femeii în gospodărie trebuie să includă: relațiile dintre parteneri (incluzînd aspecte legate de sexualitate și relații sexuale), comunicarea și dinamica în cadrul familiei, modul de luare a deciziilor în cadrul gospodăriei și violența împotriva femeii.

Decizia femeii privitoare la modul în care își îngrijește sănătatea acasă și dacă și cînd va utiliza serviciile medicale are loc în contextul priorităților din viața femeilor.

Sănătatea femeii este influențată nu numai de variabilele socio-economice despre care se discută pe larg, ci, direct sau indirect, și de factori legali, politici, culturali și psihologici.

Femeia din România își dorește mai puțini copii decât în urmă cu 30 de ani și și-ar dori să poată avea acces la servicii de îngrijire a copiilor care să îi permită să-și poată menține locul de muncă, în regim de normă întregă. În România, femeia are acces la concediu de maternitate de un an, interval în care în primele 112 zile are 85% din salariul brut, apoi, pînă la vîrstă de un an, 60%. Ele au acces și la concediu pentru îngrijirea copilului bolnav, în vîrstă de pînă la trei ani. Ambele tipuri de concediu, începînd cu 1997, pot fi solicitate și de tații copiilor.

În România, ca de altfel în toată Europa, durata medie de viață este mai mare la femeie decât la bărbat. Dar durata medie de viață a femeilor din România (73,3 ani în 1992) este mai scăzută cu 10 ani decât a femeii din Norvegia (83,3 ani în 1992), cu trei ani mai scăzută decât a femeii din Cehia (p.1). Chiar dacă va trăi mai mult decât partenerul ei, probabil va fi mai bolnavă și va avea o pensie mai mică.

Cele mai frecvente cauze de deces al femeilor din România sînt afecțiunile cardiovasculare și cancerul. Dintre afecțiunile neoplazice, cancerul de sîn și cancerul de col uterin sînt cele mai frecvente.

Mortalitatea maternă este de 5 ori mai mare decât media mortalității materne în Europa. În 1993, aproape jumătate din decesele materne se datorau avortului.

Mortalitatea prin cancer de col uterin este în România cea mai mare din Europa - 10,68 la 100.000, în comparație cu media europeană, de 3,55 la 100.000. Și din punct de vedere al mortalității prin afecțiuni cardiovasculare, cifra de 104,3 la 100.000 este de mai mult de două ori mai mare decât media europeană de 45,4 la 100.000.

Un alt aspect important pentru sănătatea femeii este fertilitatea.

Fertilitatea

Scăderea ratei totale de fertilitate este un fenomen general în Europa.

În medie, femeile din România au doi copii, înaintea vîrstei de 25 de ani, în timp ce femeile din vestul Europei dau naștere la copii în special în decada de vîrstă de la 25 la 35 de ani. Femeile din mediul rural nasc primul copil, în medie, doar în primele 18 luni după căsătorie, în timp ce femeile din mediul urban, după doi ani.

Fertilitatea adolescentelor din România este de 3 pînă la 6 ori mai mare decât a celor din vestul Europei, în condițiile în care vîrstă de debut a vieții sexuale este în medie între 18 și 20 de ani.

Începînd din anul 1990, Ministerul Sănătății a inițiat Programul Național de Planificare Familială, conștient de deschiderea a 230 cabinete de planificare familială. Toate sînt localizate în mediu urban. Datorită absenței planificării familiale din programele de pregătire a personalului medical, s-a impus reglementarea instruirii minime necesare.

Lipsa unei strategii naționale pentru promovarea planificării familiale și pentru informarea și educarea populației despre metodele moderne de contracepție face ca prevalența utilizării metodelor moderne să fie de doar 14,5% din femeile cu vîrstă cuprinsă între 15-44 ani, alte 43% bazîndu-se pe metode tradiționale frecvent folosite incorect.

Lipsa orelor de educație pentru viața de familie, a educației relațiilor dintre sexe afectează, în principal, fetele și adolescentele. Cu toate că în programa școlară sînt prevăzute 40 de ore de educație pentru viața de familie pe parcursul claselor 5-12, această reglementare este puțin aplicată în școlile din România. Datorită lipsei de informație a cadrelor didactice, precum și lipsei personalului special calificat pentru prezentarea acestor teme, majoritatea orelor de dirigenție destinate educației pentru viața de familie sînt cedate pentru completarea orelor de specialitate (matematică, fizică etc.).

Femeia vîrstnică

Pe măsura procesului general al îmbătrînirii populației, proporția femeilor vîrstnice va crește, iar nevoile lor în domeniul sănătății vor sporii. În România nu există studii privind sănătatea femeii vîrstnice. Factorii cu potențial de influențare a sănătății femeii vîrstnice includ nutriția, stresul, impactul negativ al sărăciei, nevoia pentru implicarea în activități utile.

Concluzii

Lipsa unei strategii privind sănătatea femeii face parte din lipsa unei strategii generale privind sănătatea populației în România.

Programele care se adresează sănătății femeii trebuie să includă componente destinate nutriției adecvate, îngrijirilor medicale și educației fetelor și femeilor tinere, în pondere egală componentelor de sănătate maternă.

Folosirea indicatorilor de natalitate și morbiditate feminină permite doar o evaluare generală a stării sănătății femeilor, deoarece evaluarea potențialului lor de dezvoltare se poate face doar prin evaluarea calității vieții lor. Femeile au nevoie de creșterea statutului lor social prin instruire, educație și participare la decizie pentru a putea preveni și a avea acces la tratamentul afecțiunilor care le debilitază și leucid.

Disproporția dintre accesul și calitatea serviciilor medicale între mediul urban și cel rural s-a adîncit continuu în ultimii 7 ani. Femeile din mediul rural au din ce în ce mai puțin acces la serviciile medicale de calitate datorită „fugii” medicilor de la dispensarele medicale rurale, a inexistenței unui proces de educație continuă a personalului medical, a dotărilor insuficiente în mediul rural și a precarității serviciilor de ambulanță care deservesc mediul rural.

Sănătății femeii i se acordă o atenție redusă și datorită faptului că vocea femeilor este rar auzită în cercurile politice. În momentul de față, doar 3% din membrii Parlamentului sînt femei, iar în Guvern nici o femeie nu deține un portofoliu de ministru.

(Fragmente din studiul „Sănătatea femeilor”, prezentat la Conferința dedicată statutului femeilor în România, organizată la Sinaia de PNUD, între 15-17 ianuarie.)

ILEANA VRANCEA

Fapte uitate în dezbaterile „proceselor '46 – sentințe '49 – recursuri '97“

1. Unde este „informația istoricilor“?

În prezentarea oferită de revista „22“ asupra controversei iscate de scrisoarea de protest a unor congressmeni americani adresată președintelui României în legătură cu recursul în anulare a sentințelor pronunțate în 1949 în procesul unor demnitari din guvernul Antonescu, recurs motivat prin lipsa probelor de vinovăție, citim:

„În scrisoarea congressmanilor americani [...] apar informații istorice eronate“. „Clisee sau inexactități apar și în presa internațională“. Observația este întemeiată – curat eronate! – dar ea ridică două întrebări: 1. De unde au luat congressmanii americani „informațiile eronate“? Ca și în alte împrejurări care implică raporturi în probleme-cheie cu factori de decizie occidentali, observația referitoare la „informațiile istorice eronate“ asupra României se revărsă exclusiv asupra factorilor occidentali ghidați de „informații istorice eronate“, dar niciodată asupra surselor românești care emit informațiile eronate sau le omologhează drept surse infailibile atunci când sînt difuzate în limbi de circulație sub semnătura unor autori stăni. 2. De unde să fi luat congressmanii americani și „presa internațională“ informații neeronate asupra României anilor '40-'50, și ce fel de informații corecte le opune „22“ în cadrul celor cinci pagini consacrate temei?

Nu numai că aceste întrebări nu sînt puse, dar nici redacția, nici preopinienții care critică în scrisoarea congressmanilor americani, „o viziune limitativă și foarte sumară“ asupra „climatului vremii“ în perioada antonesciană nu oferă nici un fel de informație factuală menită să așeze dezbaterile pe terenul datelor istorice. Deși prezentarea redacției invocă „adevărul despre istoria României dintr-o perioadă cînd ea a fost succesiv falsificată în scopuri politice“, deși anunță „un dosar din care să nu lipsească opinia și informația istoricilor“, tocmai „informația istoricilor“ lipsește cu desăvîrșire din cele cinci pagini consacrate temei. Ceea ce abundă în cele cinci pagini sînt „opinile“ – vocabalul repetat insistențios în prezentarea redacției „pentru ca cititorii să-și facă o opinie despre această complicată problemă“. Dar „complicata problemă“, înainte de a deveni una juridică, de principiu, este mai întîi de toate una de informație istorică, faptică de primă importanță: invocarea „adevărului istoric falsificat“ nu ne apropie de adevăr prin prezentarea de „opinii“ care fac abstracție de datele faptice îngropate în milul falsurilor, ci ne obligă la punerea în discuție a faptelor înlocuite prin falsuri.

În ce fel de „climat“ au funcționat demnitarii antonescieni? Clisee falsificatoare preluate drept fapte

Falsuri vechi și noi publicate în limbi de circulație și acreditate azi ca bibliografie de referință asupra climatului vremii și a situației evreimii sub dictatura antonesciană alternează în funcție de adresant, și uneori chiar sub aceeași semnătură, cînd imaginea roză a „unicei“ comunități iudee salvată de la exterminare mulțumită lui

Antonescu, sub regimul căruia s-ar fi petrecut doar „practic discriminării“ săvîrșite „prin abuz de putere de către subalternii lui“ (s-a ajuns chiar, prin pervertiri de texte, la inventarea unui Antonescu „adept al unui antisemitism ponderat și nerasist“), cînd imaginea apocaliptică de „fară hotărîtă să șteargă orice prezență evreiască de pe teritoriul ei“. În zig-zagul acestor minciuni și generalizări falsificatoare, una singură rămîne consecventă și omniprezentă: „tradiționalul antisemitism al maselor românești“, „tradiționalul antisemitism al intelectualității românești“, dispariția din viața

discuție dovezile că „în climatul vremii“, invocat în alb în această dezbateri, aceia care au „gîndit altfel“ și-au asumat răspunderea de a se exprima public altfel și de a acționa altfel în domeniul lor de activitate – fenomen incompatibil cu logica statului comunist-nazist și tocmai de aceea exclus ab initio din toate procesele comuniste, începînd cu cele din '46, vinat de cenzură și abandonat și astăzi de către istorici; statul totalitar comunist, fie el în faza „internaționalismului proletar“, cînd Antonescu era considerat doar „o slugă a lui Hitler“, fie el în faza „independenței naționale“, cînd

care își asumaseră răspunderea de a gîndi „altfel“ fie prin demisionare – în dezacord cu angajarea armatei române dincolo de Nistru –, fie prin manifestări publice antisemite în răspăr cu antisemitismul și naționalismul primitiv al ideologiei oficiale, după cum nu i-a exterminat nici pe liderii formațiilor politice democratice dizolvate în 1938, care îi înaintaseră în scris lungi memorii împotriva trecerii Nistrului și împotriva deportării/masacrării evreilor.

În anii războiului, Antonescu și-a cruțat adversarii politici și demnitarii dezobedienți, din necesitatea de a-și prezerva pionii de legătură cu Occidentul în eventualitatea victoriei aliaților. Faptul că, în eventualitatea victoriei lui Hitler, aceia care își manifestau public sau în memorii scrise modul de a gîndi „altfel“ în fața rasismului antonescian, își asumau riscuri majore – se vede limpede din amenințările lăsate de Antonescu în rezoluțiile lui din august '42 la adresa aceluia care prin presiunile lor îl împiedicau să-și desăvîrșescă programul început de „purificare totală a nației“ de „neghină“: „Voi înfiera la timp [subl. mea] pe toți aceia care au venit – ultimul dl. Iuliu Maniu – și vor veni să mă împiedice a răspunde dorinței majorității acestei nații [...] Ordinul meu a fost să se deporteze evreii“.

Dar ordinul care viza la început doar Basarabia și Bucovina, și care a fost în cele din urmă extins în secret la întreaga țară, nu a putut fi îndeplinit. După succesul inițial al deportărilor executate fulger, prin surprindere, din ordinul lui Antonescu, anul 1942 marcase desconfirarea operii de „purificare“ de către înșeși autoritățile locale însărcinate cu executarea ei: ordinele de deportare odată ajunse la destinație au fost aduse la cunoștința liderilor comunității evreiești înainte de intrarea în vigoare a termenului de executare și la semnalul de alarmă dat de reprezentanții „neghinei“ s-au pus în mișcare „toți aceia care au venit“ să-l „împiedice“ pe Antonescu să-și desăvîrșescă opera, lovindu-se de brutale refuzuri, dar determinînd în cele din urmă, alături de presiunile factorilor externi, frînarea procesului de exterminare a evreimii române, la jumătatea drumului.

Datele faptice asupra acestor presiuni și asupra brutalității cu care au fost respinse de Antonescu, constrîns în cele din urmă să cedeze doar parțial și tacit, au fost înlocuite cu minciuna consensului general de care s-ar fi bucurat acțiunea antonesciană de „curățire“ a țării de evrei, iar supraviețuirea unei jumătăți din populația evreiască a României mai este și astăzi atribuită „independenței“ lui Antonescu și „rezistenței“ lui în fața presiunilor germane de aplicare a „soluției finale“. Antonescu a acționat într-adevăr independent față de Hitler, pentru că a inițiat înaintea lui Hitler deportarea evreilor în lagăre cu regim de exterminare (prin foame, ger și masacre). Dacă nu și-a mai putut desăvîrși propria „soluție finală“ în ritmul fulger aplicat inițial și dacă nu și-a putut respecta sincronizarea stabilită în '42 cu „soluția finală“ hitleristă – aceasta s-a petrecut nu pentru că Antonescu a rezistat presiunilor germane de deportare generală a evreilor români, ci pentru că nu a mai putut rezista presiunilor interne de oprire a deportărilor, presiuni exercitate de personalități și

(Continuare în pagina 14)

● A gîndi „altfel“ în anii '40 ● Antonescu a acționat independent față de Hitler, pentru că a inițiat înaintea lui deportarea evreilor în lagăre cu regim de exterminare ● În anii războiului Antonescu și-a cruțat adversarii politici din necesitatea de a-și prezerva pionii de legătură cu Occidentul în eventualitatea victoriei Aliaților ●

Volume de Ion Petrovici

publică de după 1937 a reprezentanților spiritului critic față de naționalism primitiv/antisemitism și identificarea lor generală cu „discriminările“ antisemite aplicate de intelectualii de tradiție democratică și „filosemită“ care ar fi intrat, chipurile, în guvernul Antonescu.

Pe acreditarea acestei minciuni a vacuum-ului lăsată de pretinsa dispariție a spiritului critic antirasist din viața publică a anilor '40 – minciună primită cu bună-credință în mediile unui public neavizat – se sprijină deopotrivă și prezumția de vinovăție colectivă și prezumția de nevinovăție colectivă, care se confruntă în dezbaterile de principiu asupra revizuirii sentințelor de condamnare pronunțate în '49 împotriva unor demnitari din guvernul Antonescu, eliberați în procesele anterioare din '46 din lipsă de probe; ambele pornesc de la premisa conform căreia în timpul dictaturilor legionaro/antonesciene nimeni dintre reprezentanții spiritului democratic și cu atât mai puțin un demnitar al guvernului de dictatură militară nu și-ar fi putut permite o distanțare publică față de rasism/antisemitism, necum o frînare a efectelor acestei politici în propriul domeniu de activitate; singura posibilitate pe care ar fi avut-o cei neimplicați în crime ar fi fost aceea de a fi „gîndit cu totul altfel“.

O asemenea premisă exclude din

primitivul naționalism legionaro/antonescian a fost idealizat/anexat drept moștenirea pe care un Antonescu patriot, independent față de Germania, ar fi lăsat-o unui Ceaușescu patriot, independent față de Rusia, nu putea cu nici un chip accepta faptul și drept prilej implicit de comparație, doada că ideologia oficială rasistă a dictaturii antonesciene a putut fi contracarată public pe plan teoretic și efectele ei frinate pe plan practic de către un demnitar care „gîndea altfel“. În logica statului comunist, ca și în logica statului nazist, un ministru care-și manifesta public modul de a gîndi „altfel“ este în cel mai bun caz demis (cînd nu este asasinat) – logică statuată în mod expres chiar înainte de instalarea de jure a comunismului, în rechizitoriile proceselor din '46, care nu-i condamnaseră încă pe aceia cărora le va veni rîndul în '49: „Este o minciună cînd ei spun: personal am făcut totul ca să opresc dezastrul țării la departamentul meu... Este evident că dacă frînarea pe care o invocă acuzații ar fi fost reală [...] nu [li] s-ar fi îngăduit nici 24 de ore să mai ocupe fotoliile ministeriale respective“ („Procesul Marii Trădări Naționale“, 1946, p. 31).

Datele faptice de care fac abstracție și rechizitoriul din '46, și dezbaterile din '22“ atestă însă că, atît timp cît războiul nu se încheiase, dictatorul român nu și-a permis să-i exterminare și nici să-i demită pe acei demnitari

